

Rs. 10/-

An Zirtirmate

Part II

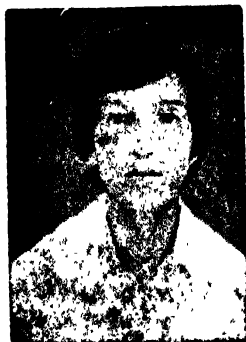
- * Mi zawng zawng chhandam
- * Isua a lo kal
- * Taksa thawhlehma
- * Kohhran dik
- * Pathian ka ni/Isua ka ni
- * Taksa tlanna/kum 1000 rorel
- * Zawlneihna
- * Tawngtaina
- * Thil pek

Mizoram State Library
DG3134

AN ZIRTIRNATE

Part II

Vanlalchhuanga
Proprietor
Gosen Press.

*“Zirtirna dik lo bawiha tangte
chhanchhuak tura kohna
chu ngaihthah
suh.”*

First Edition 1985
Copies 2000

MIZORAM STATE LIBRARY

Acc. No DG-3134
Acc. by [Signature]
Class. by _____
Cata. by _____
Sub Heading by : _____
Transcribed by : _____
Location No : _____

Copyright Reserved

Mizoram State Library
DG3134

Printed at the
GOSEN PRESS
Sikulpuikawn
Aizawl — 796001
Mizoram.

ZIAKTU THUHMA

An Zirtirnate Part II tichhuak theia ka awm hi ka lâwm hle mai. Ziak tuma ka inbuatsaih laiin Pethian lama min kaihruai-tu ka nu, Vanngûri chu vanduaithlâk takin ni 11.5.1985 khan a boral ta thut a. Amah hriatrengna ni pah fawm leh Kohhranho tâna tangkaina a neih ve beiseiin, insit tak chungin ka han chhuah leh ta a.

Ka lehkhabu hmasa 'An zirtirnate' ah khan Zirtirna chi hrang hrang, a chhiat leh a that engmah sawi lang chuang lovin ka târlang a. He lehkhabuah erawh hi chuan Zirtirna dik lo leh, zirtirna dik kohhranin a kalpui zelte tarlan a ni ta thung.

A bu hi a tê hle nain buatsaih a hau-tak ve hle mai. Kohhran inzittirna tlâng-pui târlanna nia ka hriat 'Hruaina Eng' bu chi hrang hrang, Thurin zirna bu hrang te leh Uar Bik Nei Pâwl tih bu leh, Hrilhlâwkna lam lehkhabu leh a hriibfiabna bu ka hmuh theih ang angte ka râwn bakah, zirtirna dik lovin a tibbuai mi thenkhatte ka kawmna aŋanga buatsaih ka ni a.

Tichuan, he lehkhabuah hian, kan rama zirtirna dik lo langsâr zualte leh a lo chhuah dân te; tun hma ațanga tun tɬlenga koh-kohhranin zirtirna dik, bible țanchbana a kalpui zel dânte leh, ințhendarhna rilru (pâwl hrang rilru) lo chhuah chhan leh chumi laka kan rilru put dân tur bible ațanga la chhuakin tarlan a ni.

Ka thiam tâwk ka buatsaih hnuah Upa K. Saibela'n uluk tak leh chik takin min en sak leh vek a; siam țhat țul leh țawug chiang tawk lo laite min tihchian sak a, a chungəh ka lâwm ble. He lehkhabu hi mi tam tak tibwaitu zirtirna dik lo leh a bawiha țangte chhanchhuaka, zirtirna dik min hriat-tirtu a nih ngei ka beisei.

13.9.1985
Venghnuai.

Vanlalchhuanga

THUHMAHRUAI

A bu ziaktuin min ngen angin he leh-khabu hi ngun takin ka chhiar chhuak a, tha ka tiin, mi tin chhiar theih tura chhut thuai a nih ka duhna chuan min nawr hmanhmawh a, siam rem ngai nia ka ngaih te chu hmanhmawh takin ka siam rem nial a.

A bu ziaktu Pu Vanlalchhuanga hi leh-khathiam sauga sawi tur ni si lo, mi thiam sawi tur niin ka hria a. A chhan chu, a sawi lan duhte hi tawi mawl fel tak, hriat awlsam si, ngaihnaawn tel siin a zia k thiam tlat mai a. Sadhu Sunder Singh-a thu zia k te pawh min hriat chhuahtir a ni.

A thu zia k hi keimah tak pawhin ka tangkaipui em em a. Pathianin mi dangte tan pawh a hmag ngei ang tih ka ring a, ka beisei baw k a ni. Miin chhiar sup sup se ka ti tak meuh a ni.

Upa K. Saibela

A CHHUNGA THU AWMTE

Part I :		9
Cbhandamna thua zirtirna		12
Isua lo kal lehna thua zirtirna		17
Taksa thawbleh thua zirtirna		24
Kohbran thua zirtirna		31
Part II :		43
Uar bik neia zirtirna		44
Pathian ka ni/Isua ka ni		53
Zawlnei thua zirtirna		58
Taksa tlanna/kum sang rorel		67
Tawngtai thua zirtirna		80
Thilpek chungchanga zirtirna		95

Part 1

Kum 100 pawh Kristian kan la nih hmain Mizoramah zirtirna dik lo tichhuaktu mi tam tak an lo chhuak ta a. Chung mate chu an thuhrlil leh zirtirna te a dik nia ring in, an hun lain zuitu mi engemaw zat an awm thin. Mahse, hun kal zelah an zirtirna leh anmahni ngei pawh an ral zel a; chhuan dangah mi dangin zirtirna dik lo thar an rawn paw chhuak leh zel a, zuitu an awm zel thin.

Heta kan chhinchhih atana tul nia ka hriat chu, "Zirtirna dik lovin a hneh tawhte vêk chu kawng dik hmu leh tura hruaikir leh hleih theih an ni tawh mæng lo. Thenkhat inhre chhuakin inlamlet awm mah se, a tam zâwk chuan an zirtirna dawn dik tawh lohna hre reng chungin, mi dang zirtirnain a bruai peng leh zel thin," tih hi.

Chuvângin, kan rama zirtirna dik lo, kohhranin a duh loh zui lui tlattute hi mi thar chu awm bawh mah se, a tam zâwk hi chu tun hma lam atanga hetiang zirtirnain a lo bruai kawh a lo bruai kawh tawhte an ni deuh zel mai. Tin, kohhran belh lai nei mah se, kohhran nihnaa nghehna tak tak

nei lo, kohhran thiltih sawisel nachâng hre tak leh thiam tak, mi dangte thawhpui thiam lo mite hi hruai pen theih zînga tel an ni fo ðhin.

Intithlarau mi, Pathian thu chhiar leh a rəm tâna tha leh tui, neih sum seng ve ngai haub si lo, kohhrana himna a lo thlen châng phur tak leh uar taka bei leh si ðhin; kohhranin harsatna a tawh laia Upa leh tute emaw mawhchhiat a, aninabni indahtha leh tlat site hian zirtirna danglam engemaw a lo kal tawh chuan an phurpui nghal thuai a, a tawp a tawp chuan hruai chhuah leh rual lohvin chu zirtirna chuan a phuar nghet ta ðhin a ni.

Chuvangin zirtirna dik lo kan tarlan turte hi a dik lo ngei a ni tih Bible thu atanga chhutin. kohhranin a kalpui zel dante tawi tê tēin kan tarlang dâwn a. Ngun takin zir ðheuh i tum ang u. Thil mak deuh mai chu, zirtirna dik, lo zirtir ðhiotute inngahna leh zirtirna tlângpui ka chhui ka chhuiin, in an tlanna an nei a, uar duhzâwog leh tuipui zâwng erawh an nei hrang mai chauh hi a ni. An inngahna leh tum chu a in ang tlâng hle. Tin, heng

mite hian zâwl engemaw chu an neiin eng
râu emaw chu an chang ngei zel mai.

Mahse, an kel zelnach lungrualna leh
inpumkhatna aia intaina, inghirghona leh,
inphênderhna armahni zing atang ngeia a
lo ebhuah thiana hian, an zirtirna leh in-
ghahna dik lohzia a tilang chiang hie a
ni. Baichia Lih lohva inpuang thinte an
nih kan hre leh thusi thin. Eng pawh nise,
an tum leh duh anga an kal hi keini
ringtute chuan kan remti thei lo va, Krista
chakna hm. chhuanna kan do zel hi kan
tih tur a ni. Pathien thu a dik lo zâwna
kalpui hi tual thah leh uire te aiin a hlauh-
awm zâwk si a.

CHHANDAMNA THUA ZIRTIRNA

Tun laiin mi theekhatin chhandamna hi ringtute chauh chan tur ni lovin, miin an ring emaw, ring lo emaw, khawvel mitring zawng zawng hi chbandam kan ni vekin an ring. Hetianga sawitute chuan, miin an duh emaw duh lo emaw, an ring emaw ring lo emaw, Pathianin a chbandam vek a. An duh lohna leh rin lohna chuan Pathian chbandamna chu a tibo thei chuang lo. Paula pawhin "Adamaah chuan mi zawng zawng an thi thin angin, Kristiah chuan mi zawng zawng tihnunin an awm bawkan ang" (I Kor 15:22) a lo ti tawh alawm.

Chuvangin, 'chbandam ka ni' tia sawi theihna (hriatna) avanga chbandam kan ni lo va, Krista hnathawh avanga chbandam kan ni zawk. Amaherawhchu, chbandam kan ni tih lo hriat lawk hi chu thil hlu leh tha tak, kan chanvo lo tem lawkna a nih avangin mi zawng zawng kan dehsak tur a ni.

Tin, hremhmun hi Lal Isuan a hneh tawh avangin a awm tawh lo. Hremhmun ber a awm tawh loh chuan mi zawng zawng chbandam kan ni vek tihna a ni bawkan, tiin

hmun kilkhawr leh ualau-ah te tlangaupui ngam mi tam tak an lo chhuak ta.

Ani taka, chhandamnain a buam zauzia hi Bible-in hmun tam takah min hrilh. Mi sual kan nih laia chhandam, leilung pian hmaa Kristaa tlan tawh, kan thiltin vang ni lova a thlawna chhandam, ama ruat leh khawngaihna avang hiau hiauva chhandam kan nih thute hi a zauvin lak sual a awl viau reng a ni.

Paula'n Adama (tbihna) hnathawh leh Krista (nunna) hnathawh a khaikhinna tuu Adama avanga mi zawng zawng thihna lo awm dan leh Krista avanga mi zawng zawng tana nunna a lo awm leh thu a siwi hi mi tam takin 'Mi zawng zawng Pathianin Krista avanga a tihnon tawh si chuan tunge titni leh ang. Chuvangin, Pathianin min tihnon tawh chuan chhandam vek kan ni mai lawm ni,' tin mi mawl zawkte ngaihtuahna an tibuai fo thin.

Mahse, he thu hian mi an ring emaw, ring lo emaw, chhandam an ni vek dawm tih hi min hrilh tum a ni lo va. Adama thiltib sual avanga mi zawng zawngin thihna anchhia an nei angin Isua Krista thihna chu mi zawng zawngin nunna an neih leh

theihna tur a ni tih hi a sawi tum a ni zâwk. Kan L lpa ruala mi sual pahnih an khenbelte kha chhandam ve ve tur ni se, pakhat hnêna 'Ka hnenah Paradis-ab i awn ve ang,' tih braupa bik a tûl dâwn em ni ?

Hetiing hian han sawi zau ta ila :--

Adama avânga mi zawng zawng thihna chu Krista thihna chuan a hneh ta a. Isuan thihna a tibbo tawh (Adama avânga thihna) chu 'ka tan a ni' tia awi/ ringtute tan chuan nuona kawng Isuan a hawng ta a. Adama thiltih sual avanga thihna chu Isuan a hneh (tibbo) tawh tih ring lotute chuan, Isua hnehna an awih loh avângin thihna chu an chungah a awm reng tho. Heta miten an awih tur leh an awih loh thin chu Isua hnathawb, Adama thiltih sual hnehna hi a ni.

Chuvangin, khawvela mihring zawng zawng hi Pathianin chhandama awmah leh thu tak hriah min dah a (1 Tim 2:4); kawng a hawng bawka. Mahse, Mosolman-bo chuan Isua hi chhandamtu a ni tih an ring lo va, Pathian fapa a nih pawh an awin bek lo. Pathian zawlnei pakhat, Mohameda bmaa lo kal, Elija te ang lekah khan an dah a. Hindubo pawhin Isua hi khawvel sual kal-

peitu, mitin tâna chhandamna kawng hawag tu a nih reng an ring lo.

Pathianin a fapa, khawvel sual kalpeitu tura a mi tirh leh a huathawh ring lo/awi lotute na na chu engti k. wng mabin a chhandam dâwn lo tih Bible in fiah takin min hrith. "Tupawh a ring chu thiam lohvin a awm lo vang; tupawh ring lo chu tun apangin thiam lohvin an awm, Pathian fapa ma! neih hring an rin loh avangin," (John.3:18). "Pathian fapa ringtu chuan mahniah briatna a nei a ni. Pathian fapa ring lotu chuan amah chu dawtheiah a siam a ni. Pathianin a fapa chanchin a briattir a rin loh avangin," (1 John.5:10).

Heng châng atangte hian Pathianin amah ringtute chu a chhandam a, ring lotute chu tun apangin thiam loh chang (chhandam loh) an ni nghal tih fiah takin kan hre thei a ni. Heta ring lotute a tih hi Pathian huathawh (misual chhandamna) awi lotute an ni a, chu rin lohna chuan Pathian chu dawtheiah an siam tih Bible châng kan tarlan atang khian fiah takin kan hre thei ang. Tin, chutiang mite chan tur Bible-in a sawi chu tah leh haññialna hmuo, mei leh kâta kâng dil a ni.

Thenkhat chuan meidil hi thil awm lo niin an la sawi fo mai. Mahse, heng châng a tang bian hremhmun a awm ngei tih fiah takin kan hre thei. "Tin, thihna leh mitthi khuate chu meidilah an paih a; meidil chu, tu hming pawh nunna bua ziaak an hmuh loh chuan meidilah an paih hawk a," (Thup. 20:14—15). Mi thenkhat chuan Pathian thinur hi meidil a ni mai alawm. Pathian thipurna tuartute hi hremhmuna tla an ni mai e, an ti a. Mahse, Pathian thinur hi hremhmun ni maiin a lang lo, Pathian thinur tuartute hremna hmun hi hremhmun a ni zâwkin a lang. Mahse, ringtute hi Pathian thinur tuar tur ni lo va, khawngaibna avânga chhandam turte kan ni zâwk. Lal Isuan Hremhmun a awm ngei tih mi hausa leh Lazara chanchinah a sawi.

Chuvangin, mi zawng zawng Pathianin chhandama awmah min dub laiin, dub lotu (ring lotu) te chu chhandam an ni dâwn lo va, Lal Isua hnathawh awi a, amah ringtute chauh chhandamin an awm dâwn tih hi Pathian thu dik, kohhran inzirtir dan a ni. Chutiang bawkin ringlotute chu chatuan hremhmunah an kal dâwn tih hi kohhranin a pawm thlap a ni.

ISUA LO KAL LEHNA THUA ZIRTIRNA

Kohhran din tan tirhtë atanga vawiin thleng hian Isua lo kal lehna thu hi ringtu-te ingghahna ber pakhat a ni a. Chutih laiin Lal Isua lo kal tur ring lotu (phatsantu) te leh, a lo kal leh reng reng beiseina nei lo mi tam tak an awm baw k a. Thenkhatin thlrauva a lo kal tawh thu an puan laiin, thenkhatin kan thih hun apiang hi Pathian kan tawh hun, kan tâna a lo kal leh hun chu a ni mai alâwm, a hranpaa lo kal tura beiseina hi beiseina dik a ni lo, tin an sawi bawk thin. "Hei hi hre hmasa ula, ni hnunungah chuan nuihsantute chu armahni châkna anga awmin, nuihsan chungin an lo kal ang a, 'A lo kal lehna thutiam chu khawih nge? siam tirh atangin engkim a awm pângngaiin chi thlahtute muthih ní ata tawh kha a la awm zel alâwm.' an la ti ang," (II Pet. 3:3—4) titute ang kha kan ramah hian mi tam tak an awm ta.

Isua lo kal tawh leh kum sâng lalram hmang mêka inggaihna hian, kan rama zirtirna dik lo lo chhuah tirhtë 1913 vel atang khân vawiin ni thlengin hnubma a la nei zêl

a. A uar zualte pheî chuan mibring hi tlan ngai lo, chbandam pawh ngai lo leh thi thei tawh lo, famkim saa piang/siam ni hialin an sawi ta !

Thenkhat chuan, "Kei hi mibring fapa, leia rorêltu tura chu ka ni," an lo ti chheu chheu mai le ! Chung mite chuan rorêlna leh thuneihna chu an kuta awm niin an bria a, thil awm dân tur an hrilh lâwk bawk a; a lo awi tawk mi engemaw zat an awm zel bawk si. A mak teh e !

Thenkhat, "Isua lo kal lehna thutiam reng rengte chu kum 120 A.D hma lam khân a thleng famkinu vek tawh," tiin, "Khawvel pawh a tawp tawh a, Isua pawh a lo kal tawh," lo ti piap piap lah bo lo. Thenkhat, Mizoram buai kuma rorêl tura Pathianin a brin Mibring Fapaa lo invuah ngam hial a, rorelna leh thuneihna zawng zawng neitu nia inhria a, sâwma pakhat nêl lama lo ei ngam kan awm bawk. Mizote hi kan pui ve hle tawh mai ! Paula'n, Krista thu chu 'a derin emaw, a takin emaw hril a ni reng reng ang' tia Philippi 1: 18-a a lo sawi hi Mizote hian kan tawng dik ve hle cher cher mai.

Chutih laiin mi thenkhat chu Lal Isua lo kal lehna ring, mahse, a lo kal leh hun thua Pathian thu sawi bâk sawi thin kan awm leh bawk. Hetiang rin dân hi keini Mizote chauh hian kan nei a ni lo va; hnam fîng leh changkâng zâwk zinga thla-rau mi inti tak takte pawhin an lo âtchilh tawh thin a ni. Mahse, an thuhrlil leh hun tiam anga a lo thlen thin loh avângin, thenkhat chu an beidawng a, thenkhat thung chuan an thuhrlil dik lo tlip nan thu dang an sawi zel bawk thin.

Kum zabi 2-na laihawl vel khan thla-rau mi deuh mai Montana kohhran hotu (Presbyter) chuan Isua lo kal bun hretu riin a insawi a. A lo kal huna amah hmuah-na tur hmun nen lam a puang ta mai a! Amah zuitute nen chuan thingtlang khaw te reuh te Pepuza-ah Isua lo kal tur hmuakin mi sang tam tak nen an chhuak ta a. Mahse, an hun tiamah chuan a lo kal leh ta si lo va, amah zuitute chu beidawng tak-in an tin leh ta a.

Chutiang deuh bawk chuan Seventh-day Adventist hruaitu lâk tak pakhat, New York khuaa Baptist Pastor ni thin William Miller

chuan bible hun a chbutin kum 1844, March 21 kha Isua lo kal hun tur a ni tiin a puang a. Mi tam takin an awi a. Mahse, a lo kal leh ta si lo va. Daniela 9:29 hmang-in khawvel hun kal tawh a han chhut leh a. October 22, 1844 chu Isua lo kal lehna ni a ni zâwk a ti leh ta a.

Amah zuitute nen chuan vân lawn kawr nen Isua lo kal chu an hmuak leh ta map map mai a. October 22 ni chu nilengin an nghak a. Khua a tlai telh telh a, mi tam tak beidawngin an haw zeuh zeuh zel a. A hotu pâwlte chuan ni 23 thlengin an nghak a. Mahse, ngah chhuah tur a awm si lo.

Beidawnga an haw chu an zînga mi pakbat Edsona an tih chuan a rilrua thil lo thleng chu a han puang ta a. "Kum 2300 (hei hi hun kal tawha kum ral zat an chhut dan niin a lang) ral bnu, thla 7 na, ni 22 (hei hi Oct. 22, 1844 kha a ni a) Isua khawvela a lo kal hun nia sawi hi, vân hmun thiangblim pindan hnihnaa a luhna ni a ni zâwk. Leia lo kal tur ni lovin; chuvângin, leia lo kal tura sawi hi a dik lo ve," a ti ta a.

Tichuan, an chhut dân leh hmuh dân chuan Isua chu vân hmun pindan 2 naah Oct. 22, 1844 khan a insawn a nih chu ! Chu thu chuan mi tam tak beidawnga haw te chu a hnem ta deuh nghe nghe a. Seventh-Day Adventist ho chuan he ni hi an la ngai pawimawh hle nghe nghe a ni.

Kan ramah pawh hian Isua hi lo kal leh mai dâwna ring a, hnathawh tul ti lo mahni thil neth sa pawh tihral hial dub, hun bi tisma ngahak mi tam tak an awm tawh.

Kan naupan lain kan khaw thenawma thubila vak thin mi pakhat chu a intithlaurau ni hle a. Amah a invuah dân phei chuan "Vân C.A" a in ti hial thin. Chu pa chu kan thenawm chiahah hian a thleng thiu a. A lo kal tawh chuan Isua lo kal hun tur a puang hnai thei hle a. A châng phei chuan kan khuaa pitar leh putar, a thu awi hote chu a riakhawm tur a, Isua lo kal a hmabpai thin a ni.

Chutiingin tihder fo mah se, a lo kal a, a han sawi tak tak chuan a bum ngaite chu a bum leh thei zêl thin. Ruah tham loh thuthar sawi tur neia a han insawi châng phei chuan ngaihthlak tum lo leh, a

sawi dik lo tawh tih hre rengtute pawhin kâ
âng huauin an thu an ngaithla a, an awi
leh nge nge thîn a, mak kan ti em em
thîn a ni.

Zirtirna danglam leh hrilhlâwkna thu
a hun leh ni thlenga chiang tak taka sawi
ngamtute hian kohbran chu beiin tibuai
thîn mah se, a lungphum chu Kristaah a
inngah tlat avângin kohbran chu a nghing
ngai lo va. Lal Isua hi a lo kal leh ngei
dâwn tih hi a phatsan ngai hek lo. Amah
Lal Isua ngeiin hetiang hian a sawi — “Mi-
hring Fapa hi thiltihtheihna leh ropuina
nasa tak nen vâw chhum chung a lo kal an
hmu ang” (Matt 24: 30). Tirkhohte 1: 11-
ah chuan, Vantirkohvin, Isua vâw laww,
beidawng taka thlirtute hnenah “He Isua
in hnen ata vâw hruai chhohva a awm hi,
vâw a chho in hmu ang bawh hian amah
ngei hi a lo kal leh ang,” tiin a sawi bawh.

Pauli pawhin Isua hi a lo kal leh ngei
dâwn a ni tih fiah takin a sawi. “Lalpa
ngei chu au thawm nêw, vantirkoh chung-
nungber aw nêw... vâw atângin a lo chhuk
dâwn si a” (I Thes. 4: 16) tiin. Petera
chuan “Nimahsela, Lalpa nî chu rukru ang-
in a lo thleng ngei ang; chumi nîah chuan

vân te chu nasa taka riin a boral ang a, thil bulte chu meia em ralin a awm tawh ang a, lei leh a chhunga hnathawh awmte hi a kang ral ang" (II Pet. 3:10) a ti bawk. Johana chuan, "Ngai teh, ka lo kal thuai dâwn e, mi tin an thiltih ang zela pek turin ka lawmman ka hnênah a awm" (Thup.21:12) tiin thlaraubin a hriattirna thu a sawi.

Bible-in Lal Isua lo kal leh ngei turzia fiah taka a sawi avârgin kohbran chuan thurin hetiang hiau a puang chhuak a : - **Thurin No. 10 :** "*Ni hnahnungah chuan Lal Isua ropui takin a lo kal leh ang a. Mit-thite chn kaihtawhin an awm ang a. Mi zawnng zawnng Krista rorelna thuthtleng hmaah an lang ang a. He dam chhunga an thiltih ang zelin, a chhia emaw, a tha emaw an hmu ang. Ring lo leh mi sualte chuan thiam loh changin an sual hremna an tuar ang a. Krista ringa a thu zawmtute chu a lang changa chhuahin an awm ang a. Ropuinaw lawm luhin an awm ang,*" tiin.

Chuvângin, miten Lal Isua hi lo kal tawh-in emaw, lo kal tawh lo turin emaw, kan thih hun apiang hi a lo kal hun a ni mai tiin emaw sawi thin mah sela, keini zawnng-in Lal Isua hi a mite lam turin a kal leh ngei dâwn a a ni tih bi i ring tlat ang u.

TAKSA THAWHLEHNA THUA ZIRTIRNA

Thuthlung thar kohhran din tirhtë ațang-
in Taksa thawhlehn̄a thu hian ringtu tam
tak a tibuai hle țin̄ ni tur a ni— Thlarau
chu thi leh ngei turia ring mah se, taksa
thawhlehn̄a erawh hi chu an ring thei lo
va, thil awm thei nia ring lo an awm țin̄.
“Engti zia nge in zinga mi țin̄enkhatin, ‘mit-
thi thawhlehn̄a reng reng a awm lo,’ in tih
ni?” (I Kor. 15:12). Țhenkhat chuan tun lai
mi tam tak zirtir angin, “Thawhlehn̄a chu
tunah pawh a ni tawh daih’ tiin̄ thu tak
tak kawng chu a kalkawi sau a, mi țin̄en-
khat rinna an tibo țin̄” (II Tim. 2:18).

Tunlai kan rama zirtirna dik lo vawrh
darhtute pawh hian, mi țin̄enkhat rinna ti-
bovin, thu tak kawng chu an hawi san a,
thlarauvin Kristaah chuan kan tho leh tawh
alâwm, hei lo hi thawhlehn̄a hran beisei
tur a awm tawh chuang lo tiin̄ mi tam tak
an hruai bo mek a.

‘Tho leh kan ni e,

Krista ruala kaihthawh kan ni e,’

tib bla sain, Paula ten thlarau zâra ring-
tuin thlarau lam nun thar a neih thu an

sawi chu ni lo bak sakin an ⁿⁱ Kawi, an
tuipui viau lehngal a!

Lal Isuan hetiang hian thawhleh thu
a sawi : “Chutih hunah chuan mithiten Pa-
thian Fapa aw an hria ang a, a hria apiang
an nung ang” (John 5 : 25) tiin. Heta mi-
thi a tihte hi ring lotute nina lang. Chung
ring lotute chuan Pathian Fapa aw an hria
avangin ‘mi nung’ an lo ni ti, chung mite
chu tho leh fate tia koh/vuah theih an ni.

Hetiag hian a sawi zui a : “Heng
hi mak ti suh u, a hun a thleng dawn ta;
chutih hunah chuan thlana awm zawng
zawngin a aw an hria ang a, an chhuak
vek ang; thil tha titute chu nunna changin
an tho leh ang a, thil sual titute chu thiam
loh changin an tho leh ang” (John 5 : 28—
29) tiin. Heta Lal Isuan ‘chutih hun’ a tih
hi ring loten Pathian Fapa aw an hria
an nun hun nen khaan a in ang lo va, hei
hi chu nikin nia a lo kal leh hun thu a
sawina a ni.

Chutichuan, Lal Isuan thawhlehna thu
a sawi atang hian ‘ringtuten thlarau kan
chan hi sual ata nunnaa kan luhna, kan

thawhlehna a ni; tin, nikin nia amah Lal Isua a lo kal leh hunah ringtute thawhlehna a awm leh dawn tin chiang takin min briat-tir a. Chumi hunah chuan thil tha titute leh thil sual titute tân rorelna a awm nghal dawn bawh a ni.

Tichuan, ringtu kan nihna hi sual atanga kan thawhlehna (nunnaa kan lubna) chu a ni e, chu chu thawhlehna hmasa tia Thu-puan 20 : 6 in a sawi hi a ni. Chuta telte chungah chuan thihna in thu reng a nei thei tawh loh avângin, nikin niah Lal Isuan chatuana a hnêna châwl turin kan taksa thlâna awm tawh nen min kaitho leh vek dawn a ni.

Engtin nge kan thawh leh ang ? Ringtute kan thawhleh dân tur leh, kan thawhleh hnua kan awmdân tur hi mi tam takin kan ngaihtuah chiang ngai lo hle a. Sawiho pawh a hlawh khât a, sawiho nikhua pawh-in rin dân a inang lo hle bin.

Bible-in min brilh dân chuan thawhlehna thurin hi Lal Isua thawhlehnaah khân a innghat tlat a. Amah a tho leh ang taka tho leh tur kan ni. Rom 8:11 chuan taksa thi thei tihnuna a awm tur thu a sawi a.

I Kor. 15:12—49 ah chuan Krista thawhle-na chu ringtu thi tawhte thawh hmahruaitu a ni a, chu tho leh taksa chu tihdanglam, vân taksa a ni dâwn tih min brilb bawk.

Tichuan, ringtute taksa hi thihna avâng-in leiah phumin awm thin mah se, kan thlarau Pathian hnêna châwl leh, he kan taksa ngei hi nikin niah chuan kaihtawha awmin a la inzawm leh dâwn a. Chutih hunah chuan tawih thei hi tawih thei lovin a awm tawh ang a; thi thei hi a thi thei tawh dâwn bawk hek lo. Leia mi anna kan neih hi tihbo a ni ang a, vân mite kan ang tawh dâwn bawk a ni.

Kan thih hian kan thlarau engtin nge a awm? Mi thenkhat chuan kan thih hian kan thlarau hi khawvêlah hun engemaw chen la chênga, vâk vâk thinin an ring a. Thenkhat chuan, thlarau chu chawhlâwkna-ah châwlin an ring a. Isua lo kal hunah chauh Isua hnêna chêng tur niin an ngai a. An taksa thi tawh thawhle-na thu reng an ngaihtuah ngai lo. Mi dang leh chuan, Judahô rin dân angin, kan thih hian kan thlarau leh taksa chu a thi vang vang a, thlân-ah Lal Isua lo kal leh hun nghakin a awm

a, nikin nřah chauh kaibthawh a ni ang an ti a. Grik-ho rin dân ang deuhin, kan thih veleh kan thlarau chuan a pan tur lam a pan nghal ang a, taksa erawh chu řawih ral vek tura ring mi tam tak pawh an awm bawk.

Ringtute thlarau chu vřnah a kal nghal a, ring lotute thlarau erawh chu hremhmunah a kal nghal a, ringtute zřngah pawh, thlarau Pathian hnřna chřwl tawh leh, taksa leia phum bo tawh inzawm leh theia ring leh ring lo mi tam tak an awm bawk. Thlarau vřna awm tawh leh, taksa leia řawih ral vek tawh inzawm leh ring lotute chuan, mihring taksa hi vaivut a ni a, vaivuta kir leh tur renga siam a ni. Chuvřngin, he vaivut (taksa) hi chu engti zřwng maha tho leh tur a awm tawh lo. Tho leh tura rinna hi rin dân řthlřk mai a ni an ti. Hei hian, 'taksa hi thlarau tan in a ni a, kan thih hian kan thlarau chu a zalřn ta a, leia řawih ral mai tur a ni,' tih Grik-ho rin dân a ang hle.

He rin dân hi mihring chhřtna řřnga lo piang chhuak a ni a. Bible sawi dan a ni lo. Bible chuan, mihring pum pui, kan taksa, kan rilru leh thlarau hi Pathianin a chhandam vek a, a vaia humhim tur a

ni. "Remna Pathian ngei chuan in pumin tithianghlin che u rawh se; tin, in thlarau leh, in rilru leh, in taksa chu kan Lalpa Isua Krista lo kal hunah chuan, sawisel bovin a pumin humhimin awm rawh se." (1 Thes 5 : 23.)

Nimahsela, mi thenkhat chuan taksa lein tawh ral tawh te, an thihna hmun leh thlen briat loh te, an taksa hal ral te, ram sain a ei zawh vek te chu eng tizawng maha tho leh tur a awm an ring thei lo va. Tin, an thlarau Pathian hnêna chêng tawh chu tibdanglam, thawhlehma chang tawh an ni mai alâwm. Taksa Pathianin a tih hi he kan tisa hi a ni lo. He tisa taksa hi chu boral tur a ni zâwk tin taksa thawhlehma thurin hi mi tam takin an hrilh-fiah thin.

Pathian thuin taksa a tih hian mibring-in kan put lai taksa ngei hi a ni a sawi ni. He taksa ngei hi Pathianin a din a ni a. A dintu chuan khawii hmuna mi pawh a la chhuak leh thei ngei ang tib kan ring tur a ni; tichuan, kan rilru leh taksa, kan thlarau nêh, a vaia min chhandam avângin, he kan taksa chak lo leh tlâwm tak hi ropuina chang turin nikin nêh chuan kan

thihna hmun (kan thihna hmun theuh hi kan thlân a ni) theuh a^{angin} Lal Isuan min kaitho leh vek ang a. Kan thlarau a hnêna châwl nêna a infin leh ang.

Mi thenkhatin taksa leh thlarau infin dân tur hi kan suan^{tuah} thian, loh avâng-in rin harsa kan ti thin. Mahse, kan suan^{tuah} thiam leh hriat chin chauha rinna nghah hian Pathian thil tihtheihna rin ngam lohna a hring thin tih hriain, kan thlarau leh taksa inzawm leh dân tur hi eng ang tak nge tih bre lo mah ila rin mai li a him ber a ni.

Tichuan, kan taksa nêna ngei kan tho leh dân a. Chutih hunah chuan kan thlarau leh taksa a inzawm leh vek ang a; Lal Isua lo kal thlenga nung dama lo la awm te erawh chu an taksa tihdanglam (thihna tem lovin) a ni ang. Tin, nunna changa tho leh te chu Pathian nêna inpâwlin, vântirhkohte angin an awm dân baw^k tih Lal Isuan a sawi (Lk.16:19—20, 34—37). Nunna bua hming zia^k lohte erawh chu thih hnihna (meidil)-ah an kal ang.

Apostol thurin: “Taksa thawhlehna ka ring a,
Chatuana nunna nen.”

KOHRAN THUA ZIRTIRNA

Tun hnai deuh aṭang khân Mizoramah kohhran dik leh dik lo thuah zirtirna dang lam tak tak a piang nasa hle a. Mizorama kohhran hrang hrangte hi Kohhran ni lovin, 'Pâwl' mai an ni. Pathianin pâwla awm turin min ko lo va, kohhrana awm turin min ko zâwk a ni.

Chuvângin, pâwl aṭanga chhuaha kohhran nihna dik hi hriatfiah thei chauh a ni. Mizorama pâwlte hi nawhchizuar zawm-tute vek an nih avângin, anmahni zawm chu nawhchizuar zawmna, amah nên pum-khat nihna a ni. Chuvângin, 'a chung ata lo chhuak ula, a hrangin awm rawh u,' nun ti a ni.

Pâwl dân hi nawhchizuar zawmna thuruk (Denomination law and spirit) a ni a; an thurin (doctrine) te pawh hi phuahchawp mai a ni bawh. Thuneihna an duh avânga heng dân leh thurinte hi siam a ni nghe nghe.

Kohhran dik chu hmuh theih lohva awm a nih avângin, he hmuh theih thil reng reng hi chu a lem (hlimthla) vek a ni. Chu hmuh theih loh kohhrana tel tur

chuan lei thil (hmuh theih) laka iothiari-
hlim vek tur a ni. Kohhran chu mahni
mimalah hian a awm a; chutiang mite chu
Lalpan a zawnehhuahte an ni. Vên rama
lut turin thlarau khawvêlah kan chen a ngai
a; thlarau khawvêla lut tur chuan he hmuh
theih kohhran (pâwl) a tang hian inthiari-
hlim vek tur a ni. Chutianga titute chu
vân khua leh tui nihna nei, kohhran nihna
dik tak neitute an ni, tiin pâwl nei mumal
loho hian kohhran hi an bei thin.

Tin, kohhran pâwtê deuh leh mi then-
khatin kohhran pâwl lian deuhthe bein,
WCC ah Roman kohhran leh Protestant
kohhrante inzâwmkhâwm a, khawvêla sa-
khaw hrang hrangte nên thawkho ni âwm
tok tein an lo sawi bawk a. Mi dang tih-
dân sawisêlin kohhran dik zâwk nih an
chuhna lamah kohhran pâwl dangte chu
kohhran dik lovah hial an puh bawk thin
a ni.

Chutiang tih ching pâwl thenkhatte
chuan, Bible Society-in Bible a buatsaihte
chhiara hmang duh ble siin, Bible man
tlâwm zâwka lei a nih theihna tur leh, Pa-
thian thu la bre ve loten an lo hrist a,
bible la nei loten an lo neih ve theihna

tura beitu Bible Society pâwla tel chu duh lovin, pâwl in sawichhiatna hmanruah an hmang bowk.

Bible Society-in Bible a tihchhuahte lei duh lo leh hmane duh lo chu ni se thuhran. Hmanga lei duh hle si; chu chauh pawh ni lova, a Bible ngeia pawh chu pâwl dangte sawichhiatna hmanrua (tilatam) bera hmang thintute hian Bible Society-a thawh-hona an hlau leh an sawichhe ngam hial hi chu a mak hle tih mai loh chu sawi ngathna a vang hle mai; an pâwl zawn dân hi Pathianin engta tak ngai ang maw?

Awle, kohhran dinhmun Bible-in a sawi dân te, tuni kohhran pâwl lrang hrang awnte hi Bible-in kohhran a tih hi a ni thei em tihle i lo chluai dân teh ang.

Bible zirtute sawi dân chuan:—Thu-thlung hluiah khân kohhran sawi nân Hebrewin jawng hman palnih an neih chu - “Edhah” ruat lâwk anga pungkhâwmho sawina leh, “Qahal” kohchhuah bikte pungkhâwm sawina hi a ni a. Hebrew Bible, Grik jawnga an lehlin khân Qahal tih chu Ekklesia tiin an dah ta a. Chu chu thu-

thlung tharin kohbran sawi dân a hmang
zui ta zêl a.

Kohbran tia lehlin Ekklesia chuan,
mipui pumkhata inhlawmkhâwmho, kal-
khâwm tura thlan chhuah bikte a kawk a.
Chung inhlawmkhâwmho, pungkâwmhote
chu pungkâwm sathiah ni mai lo, Pathian-
in ama tâna a koh avânga inhlawmkhâwm-
hote sawi nâna hman a ni ta zel a ni.

Tichuan, thuthlung tharin kohbran (Ek-
klesia) tih awmzia a sawi dân chi hrang
hrangte chu betiang hian kan hnu a :—

1. In pakhata Kristian inkhawmhote
(Rom 16 : 2)
2. Khaw khata ringtu awm zawng zawngte
(I Kor 1 : 7)
3. Pathian beho tura Kristian pâwlho
awmkhâwm thinte (I Kor 11 : 18)
4. Ringtu zawng zawng, huapzo kohhrante
(Phil 3 : 6; I Kor 10 : 32; 12 : 38)

Tichuan, 'Kohbran' tia thuthlung thar-
in a sawi reng reng hian mimal mai a
kawhtir ngai lo va; ringtu, a huhova awm-
te a kâwk fo thîn a ni tih hêng atang

hian kan hre thei ang. Pâwl khata awmho, chengho, khawshote. Pathian beho thinte chu kohhran (Ekklesia) te an ni.

Chutiang mite chu Pathian Biak In thianghlim, Krista mo thianghlim leh Krista taksa ti tein vuah a ni bawk thin a. Kohhranho nihna sawifiahna jawngkam a ni nghal bawk. Tichuan, kohhranho chu Isua Krista ringtute, thlarau thianghlim hnathawh avânga inpâwlho thinte hi an nih chu.

Chuvângin. kohhran chu hmun hrang hrangah awmin inpâwlkhâwmna hrang hrang nei mah sela, pakhat, pumkhat, thianghlim, huapzo a nihna a bo chuang lo. Tin, rinna leh biak dân leh duh dânin a phuarkhâwm lo thei lo va, an inthen hrang tak tak thei lo.

Thuthlung tharin kohhran zia a sawi anga ringtu inngbatte chuan thurin pawm tlan theih an uei bawk thin. Chu an pawm tlan thurin chu Apostol te thurin leh, Nicea thurin an tihte hi a ni nghe nghe. Tun lai khawvêl hmun hrang hranga kohhran tam ber hian he thurin hi an pawm tlang vek a, a pawm lo kohhran chu tlemtê chauh an ni.

Lal Isua Krista Lal leh chhandamtua pawm a, amah ring tlattute chu biak dân leh rin dânah a hran tak tak theih loh va, khawii hmunah pawh awmin, mihring chak lohna avângin pâwl hrang hrangah awm mah ila, rinnaah chuan pumkhat, thlarauva Lalpa nêh inpâwlza, ama tâna serh hran, Pathian kohhran thianghlimte vek kan ni.

Mizorâma kohhran (pâwl) hrang hrangte pawh hi insawisêlin, inkaihhruaina leh tihdân hranna laite nei thin mah ila, Lal Isua Krista rinnaah chuan pumkhat, inunauza, thlarau zâra a chênna (Pathian biak in thianghlim) te vek kan ni bawk.

Chuvângin, kan awmna kohhran theuh hi Pathian kohhran thianghlim kan ti ngam theuh a. Kan hênah thlarauvin hna a thawk a, min awmpuina mak tak pawh kawng hrang hrangin kan dâwng zel thin.

Amaherawhchu, kohhran mal pakhat, entirnan Presbyterian kohhran hi Pathian kohhran dik a ni tia kan sawiio, kohhran pâwl dangte Kohhran dik ni ve lo anga kan sawi chuan a dik lo vang. Hetianga sawina pâwl hrang rilru hi Paula chuan, 'Mi-

hring rilra, mihring kan nih vangah' a ngai a; mahni awma pâwl hmangaih bikna aŋanga lo irchhuak a ni fo thin reng a.

“Keini pâwl chhandam kan nih chuan, pâwl dangte chu chhandam an ni lo vang a, pâwl dangte chhandam an nih chuan keini pâwl hi chhandam kan ni lo vang,” tih sawi fo thintute pawh hian an tum chu, an pâwl leh a zirtirna chauh a dik a, pâwl dangte zirtirna chu a dik ve lo an tihna tluk a ni. Chutiang zirtirna chu Uar bik nei pâwl aŋangin a chhuak fo thin.

Mahse, Pathian thuia min hrilh angin, kohhranbo (ringtute) zingah pawh a suak (buh lem) an awm dâwn (Matt. 13:24--30). He thu hi kohhran thenkhat chuan Khawvel hi Pathian thlawhhma a ni a, chutah chuan kohhran dik leh dik lo kan lo za dâwn a ni tiin, kohhran mal (pâwl mal) dik tur leh dik lo awm tur angin an sawi thin a ni.

Mahse, ngun taka kan ngaihtuah chuan hengho ngaih dân hian chhut chian a dâwl lo hle. Pâwl mal dik an awm ang a, pâwl dang zawng zawng chu an dik dâwn lo anga sawitute thu sawi hi lo dik ta sela,

pâwl dik aiin pâwl dik lo an tam zâwk dâwn tibna a ni ang. Mahse, Lal Isua teh-khin thu sawiah hian buh tak zîngah buh-lem lo to chu a tlem ble zâwkin a lang si. Chuvângin, hetiang ngaihdân hi a dik lo ble a ni.

Chutichuan, kohhran pâwl hrang hranga awm, ringtu zawng zawngte hi Pathian kohhranhote kan ni vek a; mahse, Pathian lam a tang chuan a pâwl pâwla chhandam tur kan awm a rinawm loh. Pâwl tinah buhlem leh buh tak kan to za ngei ang. Mitinte hi kan thiltih ang zêla rel sak kan la nih dâwn avângin (Thup 20:13) ringtu mimal tin hian chhandamna thuah mawh kan phur theuh dâwn a ni.

Tin, ringtu anga lang, ringtu tak ni si lo kan zîngah mi engemaw zat an awm dâwn a, chung mite chu 'buhlem' tia Lal Isuan a sawite hi an ni. A tak ni si lo, a tak ang tak an ni dâwn. Tin, chung mite chu khawvêl tawpah chauh thliar an ni ang, tuna lo thliar tur a ni lo.

Chuvângin, he mite pâwl hi an dik a, he mite pâwl hi an dik lo tih te, mi malah pawh nang hi i dik lo va, kan tih dan hi

a dik zâwk tia lo inthliar hi mihringin kan tih tur a ni lo va, a dik leh dik lo bre tur kan ni hek lo, Pathian chauhian a hriat a ni.

Kan tâna pawinawh ber chu Rinna nunga amah zawmtu nih hi a ni. Rinna nunga amah zawmtute chu Pathian kohhran. a chênna, a in thianglim, hmuh theih loh kohhran (Vân kohhran) a tel. hmuh theih taksaa la awm site an ni. Chutiang mi kan nih leh nih loh chu mahni ngei inhriatfiah tur a ni bawk. Pathian fapa ringtu chuan mahniah hriatna a nei tia Johana'n a sawi ang khan (I John 5:10)

Rinna nunga amah zawmtute kan nih tawh chuan ama tâna kan tangkai theihna tur hmun apiengah kan awm hi a tha ber bawk. Mihringte hi a hurova awm a, thawkho tura siam kan nih avângin kan thawhhona apiang hi 'Pâwl' tia vuah a ni mai. Pâwl kan nih avânga thawkho kan ni lo va, Krista kan rin avânga atâna thawkho kan li zâwk tih pawh hriat chian a tul ble. Thawbhona atang chauhvin ringtute hian Chanchintha hrilh darhna kawngah leh, ringtu anga kan nunhonaah pawh awm-

ze thuk zâwk kan nei thei thin. Chuvângin thawhhona pâwl kan siam hi a thain a tul em em. Mahse, pâwl tam lutuk erawh chuan ringtute min thendarh nasat avângin kan thawh sawt tur angin kan thawk sawt thei lo.

Chuvângin, khawvêla Kohhran pâwl hrang brangte hi Krista tâna thawhhona tura siam a nih chuan a thiangkhlina a tha a. Mahse, kan sawi tawh anga interek hran duhna leh, mi dangte lake inlâk hran duhna avânga pâwl hrang siam thin kan nih chuan Setana hnathawh leh a duhdân tihpuithona hmanrua a ni ang.

Indaidanga, thawkho thei lo tura Setan-an nasa taka hna a thawh avângin khawvêla pâwl hrang tam tak kan awm phah niin mi thenkhat chuan an bria a. Mahse, ringtute biao Pathian tanpuinain Setana hnathawh chu kan hneh zêl a ni. Kohhran hmun hrang branga awm, mabni pâwl tâo theuha thahaemngai taka thawk thinte chu inzawmkhâwmin thawhhona tha kan nei thei ta zêl hi Pathian hnathawh, a thiltih-theihna avâng liau liaua lo awm a ni tih loh rual a ni lo.

Mi thenkhatin kohhran hrang hrangte thawhhona WCC te hi sawichhe thin mah-sele, keini chuan Lal Isua tawngtaina hlawhtlinnaa ngaiin a ram tizau zêl tura thawhhona hi i uar zêl zawk ang u.

Mahni ringtu puite thawhpui thei lova, sawi chhe thin mi chuan Lal Isua la ring lotute, ringtu an lo nih ve theihna tura beihnaah pawh tha an thawh hlei thei lo va; an thahnemngaihna ber chu ringtu ni tawhte thawhhona tihchhiat tuma beih leh, ringtute tichiai zâwna thusawi a ni fo thin.

Chutiang mite chu Paula'n 'thu tak zir fo si a, thu tak hre phak rgai lote' (II Tim 3:7) a tih kha an nih a rinawm. Chutiang mite chu hawisan tur a ni. Pathian ram hmelmah, a ram z-u zel lobna tura Setana beihna hinanrua mai an nih avangin.

Chuvangin, Krista tân thahnemngai takin mahni awmna hmun theuh atangin thawk ila. Keimahniah hian Pathian kohhran dik chu a awm a; kohhran kan nih avangin, ringtu hmun hrang hranga mite nên pumkhat, rinna leh baptisma hmunkhata hrin kan ni a. Pathian khaw-

pui, a chenna atana buatsaih, lungpui (Krista) chung a rem chhohte kan ni tih i hre reng ang u.

A tawp berah chuan kohhranin kan mawhphurhna "Chanchin Tha, la hre ve lote hnêna hril a, an thlarau sal tanna ata chhuah a, thangthar zelte hnena hlan chhawn (Matt. 16:18—19; 28:19—20; II Tim. 2:2)" hna bi thahnemngai taka kan thawh theih nân, kohhranhote rilru hmun khat pua kan awm a hun ta hle mæi.

'Mahni seh seh mual hrangah' tia kan pawl tan theuha theih thawh kan bâwla kan beih ang tluk hian, Chanchin Tha la hre lotute 'ringtua siam hna' bi thawka beitu nih a va tul em. Pâwl siam aiip ringtu siam hi Pathianin kohhrana min dintir chhan a ni si a.

Part II

Bung hmasa lamah khân Kohhranin inkaihhruaina leh Thurin fel tak kan neih sa chhûnga zirtirna peng hrang hrang lo chhuakte leh, hmân aṭanga tun thlenga kohhran inzirtir dân tlângpui, bible leh thurin tlwchhâna kohhranin a lo kalpui thin dânte tarlan a ni a.

He bungah erawh hi chuan kohhranin inzirtir dân tlângpui nei mah ila, sawi uar-a kan neih lem loh leh, pulpit tlângah pawh kan sawi lan khat pâwl tak, mi then-khatte sawi uar leh tui pui ber, pâwl zawn nân leh kawng dik lova mi tam tak an hrualoa hmanrua ni si te kan luhkhung dâwn a. Patlian thu dik hmuh chhuah phah nân kan hmân ngei theih nân, ngun tak leh chik takin i zir ang u.

UAR BIK NEIA ZIRTIRNA

Khawvêl finna leh thiamna a sâng zêl a. Bible cêhut dân leh hrilbfiah dân te, kelpui dân te pawhin hma a sawn zêl bawk a. Bible châng thenkhat uar bik leh chawisân bik neia zirtirna avâng leh uar duhzâwng inan lohna avângin ringtute zîngah inñendarhna a lo tam ta tial tial bawk a.

Nih tur leh tih tur pawimawh kan briat dân inan lohna avâng leh, kan chan leh nia kan inbriat ngei pawh a inan loh avângin Pathian thu sawihova inpâwl hlinina (fellowship) ringtute hian kan nei hlei thei ta meuh lo bawk nê.

Kohhran hrang (denomination) te phei chu 'In pâwl tih dân' tiin kan irchâng ran a. Pâwla tel lo, thlarau mi intiho lah-in anmahni चाह thlarau lum thu tak Bretu leh duhtu nia an inbriatna avângin an rin aaga ring lo leh pawm lote lokah an inthiar-fihlim hlahh bawk si.

"Lal Isua hi 'ka ring e' ti mah lê,
Sabath i serh loh chuan, Baptisma Lal Isua
hminga hnim phuma i chan loh chuan,

Pâwlah i hming i ziah chuan, kan pâwla i tel loh chuan, Thlarau thianghlim hnathawh i rin chuan si loh chuan, chhardam i ni chuang lo vang,” kan inti tawn ta !

Thenkhatin Israel hnam nihna a tanga chhandamnaa lut tura insawiin “Ephraïma thlah kan ni, Manasœ thlah kan ni,” tiin Israel hnam zînga mi 144000 thlanchhuahte zînga tel, taksa thenna luh a, kum sang luham chen an lo tum hle bawk a.

Mi thenkhat chuan, “Mizote hi Pathian hnam thlan kan ni a, Israel-te thiktir tura Pathi-nin a buatsah, rah hunsa turte kan ni. Mahse, kan ram leh hnam hi Pathian-in min kohna anga kan awm loh avângin hrem kan tawr dâwn a; kan ram leh hnam hi Pathianin a thian thianghlim dâwn,” tiin Pathianin Zoram a then thianghlim hunah thi zînga tel hlauhna avângin tih tur leh nih tur eng engemaw an lo buaipui mek bawk a.

Chutih laiin, “Pathian thuthlung a in-thlak dâwn a. Tunah hian Thlarau hunah kan ding mêk a. He hun hi Pa hunin a rawn thlak dâwn. Chu hun (Pa hun) lo

thleng tur chuan he hun (thlarau hun) hi a rawn bukthuah tawh a; chuvângin, hun inbukthuahah kan awm mêk a ni. Chu hun (Pa hun) lo thleng tur chu kum sâng lalam a ni ang a, chu hun chu Mizoramah ngei bian kan hmang dâwn a ni," an lo ti bawk.

Tichuan, Zoram hmun hrang brangah zirtirna mak pui pui leh tih dân danglam tak tak—inthawina te, zu leh sa nêna Pathian biakna te hial a lo awm ta a. Hmun thenkhatâh phei chuan mihringa inthawi tul tihna hial a lo awm ta nia briat a ni. Hengte hi engnge a chhan ni ang le ?

Heti em ema rin hranna kan ramah a lo tam takna chhan ber nia lang chu—Kan inghahna lungphum a in an loh avâng ni berin a lang. Chbandam nih kan tum dân leh him kan tum dân te, Pathian ram cher kan tum dân a inan lohna hian bik dân leh tih dân inan lohna a chher chhuak a. Uar duhzâwng a inan loh miau chuan kalho theih a ni lo tihna a ni nghal bawk.

Tun laia uar bik neia zirtir thin mi tam tak chuan Lal Isua rin hi Chandamna a ni a, chu chu Pathian duhzâwng leh a

hnathawh a ni tih Pathian thu tak hi ingnah nân hmang lovin ingnahna dang an nei thin. Lal Isuan, tupawh fapa ring apiangin chatuan nunna a nei tawh (John. 3:36) tia a sawi te, Paula'n 'Rinna avânga khawngaihnaa chhandam in ni,' (Eph 2:8) tih a sawite hi thlamuanpui lovin, tih tur leh nih tur tul nia an briat an tih leh nih avânga himna, chhandamna chu chang dâwna inbriatna leh, serh leh sâng engemaw an tih avânga chhandam ni dâwna inrinna an nei a. An zirtirna leh thuhiril ber pawh Pathianin a khawngaihna in n. isualte min chhandam tih thu aini an tih dan chu an sawi lâz zâwk thin a zi.

Mahse, Bible chuan tih that avâng te, tih dik avâng te, nun dik avâng te leh beih vakna avâng tea chhandamna hi kan chan tur angin a sawi ngai lo va. Nasa taka beitate leh bei lote pawh Pathian mit hmuh-h chuan, mi sual lai let der, Pathian topuina chang zo lote vek kan ni (Rom 1:23). Chutiang mi chu ni mah ila, ama jat leh khawngaihna avâng zâwkin chhandamna chu mi tin tân Isuaah a siam a. kan thawh chhuah leh phu vâng ni hauh lovin, Pathian hnathawh (Lal Isuaa tih lana

awm chu) miin a rin avânga chhardamna chu, hman ațanga tun thlengin mi tin tân buatsaih a la ni zel zâwk a ni.

Mihring kan chak loh avâng leh kan famkim loh avângin kan tuipui zâwngte leh kan duhzâwngte a inang lo va; tin, kan tih theih zâwng leh tih theih loh lamte pawh a inang hek lo. Kan hriatnate a inchen lo va, kan ngaihdân pawh a inang dâwn bawh hek lo. Heng zawng zawng hi mihring kan nih vâng chauh a ni tih hriat reng tur a ni. Famkim lova siam kan ni a; kan famkim lohna lai theuh hi kan inhriatpui a, indawnkâng tawna, ințanpui tawn tur kan ni.

Kan theihna leh duhzâwngte hman țangkai tumna avânga mi dangte laka inlakhran tuma beihna ațang hian uar bik neia zirtirna hi lo piang chhuak a ni. Hei hi Setanan fîng thiam taka hoa a thawh dân a ni fo reng a. Chu thangah chuan lutin Setana hmanrua, Pathian ram hmelmaah kan iosiam țin a ni. Hetiang mite hian an taimakna avângin an thuhnuaiiah mi engemaw zat thlenuthlu țin mah se, Krista ram tihzau zêlna hmanrua ni lova, ring-

tu zînga in!hendarhna tipunluntu an nih zâwk avângin an daih rei ngai dâwn lo a ni.

Kan ramah hian pâwl hrang a tam deuh deuh a, ringtu tak kan tlem tial tial a, Pathian thua indona a nasa tial tial bawk si ! Thlarau mi inti kan ngah deuh deuh deuh a, pâwl hrang leh rin hranna a tam tial tial si. Hei hi ngun taka kan ngaihtuah a hun ta. Lal Isua chuan, 'Pum-khatna thu' a ngai pawimawh a (John 17 :- 11); A duh dân dodaltu, Setana hian, ringtute zîngah uar bik neih duhna thinlung pu turin nasa takin min hei a, chu chu hre lovin, mi theekhat chuan hmanruaah ka tang a ni tih ngaihtuah hauh lovin Setana hmanrua atân an lo inpe si thin.

Tichuan. lel hnan bawl châkna leh duhna te, mi tute emaw thawhpui theih loh avâng te, mahni kan inhriat chian loh avânga hotu nih châkna te leh, interek hnan châkna leh duhna hrim frim te kan neih thin avâng hian ngaihdân hrang kan tichhuak a. Kan kal thui tulh tulh a, kan tuipui zâwnge hleihluak taka sawiin mi dangte kan hnâwl ta thin a ni. Mi then-

khat anmahni ngei pawh an inhriat sia
thûka thu lo sawi ta lah bo lo.

Takna te, rinawmna te, ngilneihna te,
insumtheihna te leh ingaibtlâwmna te, in-
ngaihdam tawna te, inhinangaha induh-
sak tawna te kan neih them lutuk avâng
hian thawhho harsa kan ti a. Mi dangte
kan thawhho pui theih miao si loh chuan
inlakhran mai loh chu tih tur dang a awm
ta thin lo a ni. Hei hi Pathian duhzâwng
ni theiin a rinawm lo.

Mi dangte Pathian thu awi lo, mi bum
bmang leh tidertu, takna reng nei lova
sawi a, mahni chu chang sâng, chang dik,
hmu dik, thlarau duh leh a hnathawh ring-
a, thlarauvin a chettir ang zela chet pawh
hniâl lotu nia inbriate hian mi dangte
thawhhopui duhna aia inlakhran duhna ril-
ru an nei thin. Mahse, Pathian thu chuan
mahni sia mi dang tha zâwka ruat theuh
turin min ti si.

Chuvângin, heng Pathian thu tak te hi
hriain kan tihdân tha lo theuhte i sim ang
u :— “Mi tupawhin zirtiraa dang a zirtir
a, thu tak (kan Lalp Isua Krista thu chu)

leh, Pathian ngaihsak lam zirtirna a awih loh chuan. ani chu a chapo va, engmah a hre lo va, hriat ahnekin inhnial leh thu kalh kawngah chuan a â ta zâwk a ni. Chung ațang chuan awhna te, insualna te, sawichhiatna te, ța lo lam rinna te, hnial-hrâtna te a chhuak țin a; chutiang hnial-hrât mite chu rilru chhe nei leh thutak nei lo mi, Pathian ngaihsak hi hlâwkna emaw titu an ni.” (I Tim. 6 : 3—5)

“Nimahsela, zawhna âthlâk te, thlahtute thu chhuina te, inhnialna te, Dân thua insualna te chu hawisan zel rawh; chung chu thil sawt lo leh engmah lo a ni si a.” Tita 3:9

“Tupawh Krista zirtirna thua awm reng lo va khûm chuan Pathian a nei lo ve. Chumi zirtirna thua awm reng erawh chuan chumi ngei chuan Pa leh Fapa a nei kawp a ni. Tupawh chumi zirtirna thu chu rawn keng lovin in knenah lo kal sela, in inah thlentir sub ula; țaungkam ța pawhin thlah sub u; țaungkam țaah thlahtu chu a thil-tih sualah chuan a tel ve si a,” II Johr. 9—11

“Rinna avânga thiam changa awmin, kan Lalpa Isua Krista nên inremin i awm ang u,” Rom 5: 1.

“Tupawh amah ring chu thiam lohvin a awm lo vang; tupawh ring lo chu tun apang-in thiam lohvin an awm,” John 3: 18.

“Pathian mit hmuhin tumah reng Dân avânga thiam chang an awm lo tih a lang reng a ni. ‘Mi fel chu rinnain an nung ang,’ tih a ni si a,” Gal 3: 11.

PATHIAN KA NI ISUA KA NI

Tun lai leh hman aṭang tawhin, "Pathian ka ni." "Isua ka ni, thianghlim famkim ka ni, ka sual thei tawh lo," titu mi tam tak an awm ṭhin. "Hnehna nun ka nei tawh a, tumah ka haw thei tawh lo," tia uar tak taka tlāngau ṭhin pawh kohhran mite zīngah ngei an awm ṭhin.

Hetiang titute hian Isuaa kan chanvo, amah kan rin avānga kan nihna Bible-in a sawi hi an hre fuh lo ni berin a lang. Mi sual boral tawh hnu, Lal Isua tlanna avānga fa kan nihna te, chumi avānga Pathian ro luahpuitu tur kan nib tāk mai thute chu Thlarauvin min hriattir a. Kan thinlungah sual huatna leh sual ṭhat loh zia te, sual tih duh lohna mai ni lova, suala tlu mēkte khawngaihna leh hmangaihna thlarau zārah kan ban tem a. Kan huat ṭhinte kan hmangaih a, kan thinurna ṭhloah kan lāwm a; thil engkim mai thlarau zārah a taka nunpui thei dāwna inbriatna kan nei a. Kan nun chu lāwmnain a luang liam a, ṭhatna tinreng te chu kan ta nia hriatna leh, engkim mai tithei dāwna inbriatnate kan lo nei hial ṭhin.

Pathian thlarau awmpuina leh pâwlna mihringin kan chan lai leh, thlarauvin min chenchilh lai tak tak chuan kan tihtheib ngai loh leh briat ngai loh tam tak kan titheiin kan bre thei thin reng a. Tin, chutih lai chuan kan nun pawh a tbiangblim a, sualnain kan nunah bmun reng a rei thei thin lo. Lâwmna leh ilimnain kan khat a. Englai pawha Pathian nêna inpâwlna neih mai loh chu kan nun tihlimtu leh titlaitu dang a awm lo.

Thlarau zâra ringtuin vân nun tem lâwkna kan chan bian, kan nihna (mihring) hi a bo a, mi dangah kan piang ta emaw tih pah awl tak reng a ni. Thanga chu a pianthar avângin Liana a ni chuang lo va. Thanga a la ni reng. Mahse, a pianthar hmaa Thanga rilru leh duh dân kha erawh chu a inthlak ta thung. Chutiang chuan mihriog hi kan pianthar avângin Pathian emaw, a fapa Isua emaw kan ni mai lo va, kan tbiangblim famkim ta a, sualna kan nei ta lo tihna pawh a ni hek lo. Jakoba chuan, “Miin sual ka nei lo,” a tih chuan mahni a inbum a ni,” a ti a ni.

Pathian fa, vân khua leh tui nihna nei, mi thiaghlimte nen tualkhata lêng zə, mi thiaghlim ni tura kohte kan ni a; mahse, piangthar mi sual, bawlhhlawha khat, nitin, englai pawha sual reng mai kan ni. Chutiang mi kan nih avâng chuan thlarau zâra amah anga thiaghlim tura koh leh buatsaih kan ni.

Pathiante kan ni tia sawi thintute hian Sâmb 82:6 thu te. Exodus 7:1 thua Mosi, Pathianin Pathiana a siam thu te tan chhanah hmangio, Pathianin a nihna bi a kawmpui lo va, mihringin kan chan ve nin duhsak em em zâwk an ti a.

Thuthlung hlui hunah khân roreltute, lalte kha mipuite Pathian (hmuh theih Pathian) angin B ble hian a sawi thin reng a. Mahse, anmahni leh, kha tih laia mite ngei pawh khan, Pathian tak tak (Van Pathian)-ah chuan an iangoi ngai reng reng lo va, Pathianin a aiawha a dahte an ni chauh zawk tih an theibngihl ngai lo.

Tun laiio mi thenkhatin, "Mibring hian Pathian kan rin hnu chuan amah rên pumkhat kan ni a, Pathian nihna leh dinhmun zawng zawng kha kan nihna leh din-

hmun a ni. Chuvângio, amah nên nihna leh dinhmun inang; pumkhat kan nih tawh ber chuan, miin Pathian ka ni, Isua ka ni an tithei tawh alâwm,” an ti thin.

Mi thenkhat chuan, “Mei si leh meipui chu a infin chuan pumkhat, meipui a ni tawh thin ang hiao, Pathian them mihringa awm hiao Pathian tak, rinna avâng a fin veleh mihring chu Pathian a lo ni ve nghal mai a ni,” an ti bawk.

Mahse, ringtute hi Pathian nihna leh dinhmuna ding kan ni lo va, amah kan rin avâng erawh chuan a chanvo, amaha thil awmte changtu leh neitu tura buatsaih kan ni chauh zawk. Mosia kha ‘Pathian’ a ni lo va. Pathianin a nihna dinhmun aiawh turin a mi Israel te huênah a tih a ni zawk. Chutiingin, keini mihring, sual fa, suala piangte pawh hi engtik lai mähin Pathian emaw, a fapa Isua emaw kan ni dawn lo reng reng a. Amaherawhchu, amah kan rin avângin, khawvelah a aiawha ding tur leh awm tura a ruat leh kobte kan ni. Chu dinhmuna kan din theihna tur chuan thla-rauvin finna te, briat theihna te, chakna te, hnehna te nin pe a, chu chu tem lâwkna a ni chauh nghe nghe.

“Ka tem thin he leiah hian,
Vânah a zual zâwk chu.”

“Duh takte u, tunah hian Pathian fite kan ni a, engtinge kan la awm dâwn tih erawh chu a la lang rih lo ve; amah a inlâr chuan amah angin k n la awm dâwn tih zawng kan hria,” (I Joh. 3:2) (Heta a inlâr hun hi a lo kal leh hun tur sawina a ni.)

Chuvângin, tun laia mi thenkhatin, “Pathian ka ni, Isua ka ni,” an ti lo lu a nuihzatthlak hle a. Hetiang, titute inin vân Pathian leh a fapa Isua khi an ni tek takin an inhre lo va; mte huênah in-tihdanglam an duh vâng leh, bible thu mál thenkhat hrilhfiáh theitu nih an duh vâng a he thu hi sawi mai thin nun an lang zâwk.

ZAWLNEI THUA ZIRTIRNA

Zâwlnei tia kan sawi hian 'hrihlâwktu, thil lo la thleng turte lo hmu lăwktu leh, puang zâr thintute' hi kan rilruah an lang nghal mai awm e. Chuvângin, kan rama chutiang mite hnathawh leh tithdânte hi Pathian thu ațanga chhutin kan thirho ang a. Ka duh ber leh ziah chhan ber chu, tun laia kan rama hetiang zâwl thupuanthe hi inngahna tlak a nih leh nih loh kan hriatfian theih hi a ni.

Thuthlung blui hunah khân a mi Israel-te hnênah Pathianin a zâwlneite hmangin thu a sawi thin tih kan hria a. Chung zâwlneite chuan Pathianin a tirh ang t.kiu thu an sawi thin. Israel-te chu an sualnaah an zilhhau va, an sual an sim loh chuan Pathianin a hrem turzia te an hriattir a. An hnâm nuna thil lo thleng turte chenin zâwlneiho hmangin Pathianin a hriattir thin a ni.

Amaherawhchu, Pathianin zâwlnei hmangin thu puang thin mah se, Pathian tirh ni lo zâwlnei mi tam takin Pathian tirh zâwlneite angin thu an puang ve bawh thin

tiĥ Bible-ah kan hmu. Chung mite avang chuan Israel zângah rin hranna a chhuah-phah hial niin a lang. Chutiang zâwlnei dik lote chu a zâwlnei dikte hmangin Pathianin a dodal a ni tih a briattir ĩhin a. Tin, an thusawi awitute pawh a dodal nghal bawk ĩhin a ni. (Jer. 23:9—32).

Deuteronomy 13:1 atanga kan chhiar chuan Israel fate chu “zawlnei emaw, mumang neitu emaw an lo awm a, chhinchbiahna emaw, thil mak emaw an entir che u a, chhinchbiahna emaw.....an entir che u a lo thlen a, in briat ngai loh ‘Pathian dang i zui ang u khai, an râwng i bâwl ang u,’ in hnêna an tih chuan, chu zâwlnei emaw, mang neitu emaw thute chu in pawm tur a ni lo chu zâwlnei emaw, mumang neitu emaw chu tihblum tur a ni” tiin Pathianin thupêk khauh tak mai a pe. Zâwlnei emaw mumang neitu emaw te thu puan chu a thlen dik avângin an thu awi mai tur a nih lohzia leh, chutiang titute chu tihblum hial zâwk tura Pathian thupêk hian. zâwlnei dik lote laka Pathian thik thu chhiatzia a lan chiantir hle.

Hun a lo kal zêl a, thuthlung tharah chuan zâwlnei hna chu a lâr ta lo hle a. Thuthlung thar intan lai khan Baptistu Johana chuan Lal Isua lo kal tur chanchin leh a hnathawh turte chu a lo puang lawk a. Isua a lo kal ta a, zâwlnei hna leh pui-thiam hna zawng zawng chu a kutah hlan a ni ta vek a. Ani chu Pathian inpuanna famkim a lo ni ta a. Hebrai ziaktuin a sawi angin, Thuthlung hlui hna zâwlneitea thusawitu Pathian chuan tun hunah hian a fapa (Isua)-ah chuan kan hnenah thu a sawi ta a; tichuan, zâwlnei hna chu Isuaah tih-famkimin a lo awm ta a ni. (Heb. 1:1—2).

Amaherawhchu, Lal Isuaah zâwlnei hna a famkim tawh ti mah ila, Lal Isua hna chhonzâwm zeltuten, Lal Isua hnathawh leh thil tumte chu ken tel zêl a ngai a. Chu hna chhonzâwm a, keng nung zêltute chu tute nge tih thuaah ngaihdân leh pawm dân a inang ta lo va; chu chuan zâwlnei hna chhonzâwm a nih zel dânah harsatna a awm phah ta niin a lang.

Tun laia kan rama zâwlnei hna lam tuipuitute leh buaipuitu mi tam takte hi chuan he zâwlnei hna hi mimal tute emaw

hônênah hlan chboh zêl niin an ring a. Tin, chutianga tibtleih tur chuan mi thenkhatin 'inlârna ka hmu' tiin thil lo thleng tette huai tak takin an lo brilh lawk thei haw si a.

Zâwlnei Joela thu lo brilhlâwk tawh lu chhuakin Tirkkohte Thiltih ziaktu chuan hun hnubnurgah chuan "In tlangvâltes mumangah an mang a.... ka thu an hui ang (Tirk.2:17--18) tih a târlan chu tontchamin mumang danglam leh mak pui pui nei te, inlârna chi hrang hrang hmutute kan ngah ta em em mai a ni. Heng mumang leh inlârna te hi a pawng a taka awih loh ngawt chi chu a nih lohna chen a awm a ni thei e. Amaherawhchu, tun laia mi thenkhat mumang leh inlârna hmuhte hi chu awi dawn mah ila, a dik lohna a lang leh hma lu deuh va, awi hman pawh a ni lo.

Entirnân -- Presbyterian kohbran biak ina ramhuai hmua insawi te, Mizoram buai tirha kan ram dinhmun tur thua inlârna hmutute thu puan thleng dik lo tawh zawng zawngte kha.

Mi tam tak inlârna leh mumang hi chu, a hmutuin Chiang takin lo hmu Pawh

ni se, Pathian inhriattirna a nih a rinawm lem loh. Pawl mal er luattukna rilru vang te, mimal huat vang te, ram leh hn̄am kal-pui an duh dân zâwn̄ga mumang leh inlâr-na te hi min 'ka hmu e' an tih mīau chuan a hmu ngei a ni mai thei (dawt ngawt zawng an sawi em lo vang). Mahse, an hmuh angin a lo thleng leh si lo hian, an thil hmuh a dik lo chang ni lovin, a hmuh-tirtu pawh a dik lo a ni tih a tilang fiah hlein ka hria.

Pâwl chhuak nu pakhat ka kawm chuan heti hian a ti : "Pâwl aṭaṅga kan chhuah dâwn hian Pathian hn̄c̄nah chhuah a ṭhat leh ṭhat loh min hriattir turin nasa takin ka dîl a. Mahse, ka duh angin chb̄ânna ka hmu mai thei lo va. Zan khat chu, ka ṭawngṭai leh ta a. 'Aw Lalpa, i hn̄ena ka dîl hi ka hn̄enah min hriattir loh pawhin, ka f̄ate em̄aw, kan chb̄ûngkua tu em̄aw ber hn̄enah hian rawn hriattir ang che,' ka ti a. Chutia ka ṭawngṭai zân chuan, ka fanu pakhat chuan a mumangah Pathian hi a lo hmu a. Ani chuan 'Lalpa in siam ṭhat nân hun kan la nei em, ? tiin a lo zâwt a. Pathian chuan, 'Hun tlem tê chauh in la nei.

Tun chawlhni hma ngei hian in awmna kohhran hi chhuahsan rawh u," tiin a lo hrilh a. Chu chu ka tawngtai hlawhtlinna, Pathian min chbanna ngei niin ka hria a: ka fate nêa hlim tak leh phûr takin koh-bran hi kan chhuahsan ta a ni," tiin

He nu hian a fanu mumang chu Pathian chbâanna ni ngeia a hriat avângin kohhran a chhuahsan a ni. A fanu hian mumang chu a neih ngei pawh a rinawm. Mahse, a mumanga thil hrilhtu chu Pathian ngei a ni ang em? Lo ni ta se, amah ringtu (kohhranho) zing atanga inla hrang tura han hrilh mauh mei chu a m. k hle.

Eng pawh ni se, mumang atang te, kan thilung atang te leh eng hmanrua pawh hmangin Pathian chuan kan hnena thu a sawi thei tih chu phat ruah a ni lo vang. Mahse, kan hnena thusawi thirtu hi ngun taka kan ngaituah thin a tul hle mai. Johanan thlarau nazawng ring lo tura min ngen ang hian, kan hnena thu sawi thin apiang hi Pathian aw a ni vek lo thei tih hi i ngaituah so thin ang u.

A nih leh Pathian aw engtiange kan briat theih ang ? A hmaa kan sawi tawh ang khan thuthlung thar hunah chuan Lal Isua hna (zâwlnei hna pawh huamin) chhonzawma kalpui zeltu chu kohhran hi a ni a, kohhran chuan thuthlung hluia zâwlneite hna ber Lal Isuan a rawn tihfâmkim tawh chu a kalpui zel a ni. Chuvângin, kohhran thur-in leh zirtirnate bian zâwlnei hna chu a a keng tel nghal vek a. Hun hnahnunga thi! lo tbleng tur te, Pathian mite awm dân tur leh nih tur te, mimal nun leh khawsak dân tur leh. ram leh hnam nun tlangin a hriblâwkin a zirtir thin a ni.

Kohhran leh a zirtirna atanga mi a kalpen tawb chinah hian a ni. mumang danglam leh inlârna maksak a pian chhuah fo thin ni. Ni china nu pakhatin, pâwl a chhuahsan chhan a sawiah p wh chu chu a lanfiah tawh kha. Kohhran atanga chhuah a duh tawh a, a duhna tipuitling turin a fanu mumangah a lruaichhuaktu chuan a briattir mai a ni.

Kohhran leh a zirtirna piaha miin Pathian briat a tum hian aw chu a bre ngei a. Mahse, a aw briat chuan amah leh a

thuawitute kawng dik loyah a hruai thin. Chutiang aw chu Bible zirtirna pish lam, Pathian kohhranho theid rhua atana langkai tur aw a ni thin.

He lam tuipui tawh vekte chuan, "Bible him thu zawng zawng a sawi kim vek lo va, P thianin a nite hnench a tharin thu a sawi zêl a. Chu Pathian inpuanna zêl awitute chu Pathian thu awitute an ni. A inpuanna thar zêl hnâwtute him Pathian thlarau an duh lo va, an hnâwl a ni," an ti hlahh thung him a ni.

Mahse, an kal zel dân leh an thu sawi in an nihna an thlan thin avangin hun engemaw ti chhâng cau mi thenkhatin zoi mah se, khua reiah an ingphahna dik loh-zia a lang leh thuai thin. Chuvângin, tun lai hun Pathian kohhranho zirtirna khuma thu puang thintute hian Isuaa Pathian inpuanna fatakim an awi lo va, a hnathawh chhunzâwm zeltu komran pawh an do bawk a. Chuvângin, anmahni zui chu kawng dik lo leh him loya kalna a ni ti i hre reng ang u.

“Ngaihven ula, fimkhur rawh u; in kbing-pui Diabola chu sakeibaknei rum ðhin ang-in a ei theih tur zawngin a phi ruai ðhin; in unau khawvêla awmhote chungah chutiang tuarna a thleng ðhin tih hriain, ring nghet taka awmin amah chu do rawh u,”
I Pet. 5:8—9.

TAKSA TLANNA, KUMSANG LALRAM

Tun laiin mi thenkhatin Lal Isua ring-tute hi Pathian fa, a ro luahpuitu tur, vên khua leh tui kan nih te, chumi avânga thlarau zakhanna kan chante hi khawpknam lovin, bible-in hun hnahnunga thil lo thleng tur a sawite a ni lo zawaga zirtirna thu an thehdarh nasa hle a.

An zirtirna tlângpui chu hei li a ni. "Tunah hian rinna thuthlung hi chu koh-brante buaipui tawk a ni a. Keini cha he kan taksa ngei hi thi lova, nung chunga kum sang lalram luhna thuthlungah Lalpan min hlang tawh a. Chu hun chu a lo thlen thuai dawn avângin, Lalpan a ruatte chuan chu hun chu kan hmu ngei dawn. Mahse, a ruat lohte tân cawh chuan chu hun lo thleng tur chu an hre ve lo vang a, an luah hek lo vâng, hriattirte tana hriat chi leh hmuh chi a ni.

Tin, chu taksa tlanna lo thlen hunah chuan he kan taksa thi thei hi tihdanglam a ni ang. Chuta lut turte chu mi 144000 (nuai khat sing li leh sang li) te chauh an

ni nghe nghe. Chung mite chuan Mizoramah ngei hian kum sâng lalram hi an hmang ang a, chu kum sâng lalram luttute chu, an taksa thi lova kum sâng lalram hmangtute (taksa tlanna lutte) an ni ang.

Mizore hi Pathian hnam thlan, Israel hnam thiktir tura ruatte kan nih avângin, chutiang kan nih theihna tura Pathianin a buatsaih lâwk ram kan ni. Kan ram zau zâvng, a dung mêl 200, a vang mêl 100 bial vel hi Pathian humhinna hinun a ní dâwn a. Chumi huna tel ve tura Lalpam a kohte chu tunah hian pawl ra n a vangin a la cbhuak mêk a ni.

Chu hun kum sâng lalramah chuan mihringte chu Pathianin duhsakna tinreng leh thil tha tinreng a hlân dâwn a. An dam chhung hunte pawh tiasei sak an ni ang. An chungah engmahin barsatai a siam tawh lo vang a, Lalpam Pathianin a vangin a enkawl dâwn avâng leh, khawvela a chanchin tha meichher cahi êng zel tura a ruatte an nih avângin duhsakna tinreng a enkawl leh vûr an ni ang” tih hi an sawi dân tlâng-pui chu a ni a.

He zirtirna hi han ngaihtuah thuak chuan thil ni thei awmin a lan theihna lai a awm. Heng bible châng - 'fa kan nihna (kan taksa thinna chu) nghakin, keini meah pawh kan rilruin kan rum bawh si' Rom 8 : 23 tih thu te, "Vân ata kan awmna tur sin thua châk em emin he mi inah hian kan rum si thin; chutiang sinin awm ila sarukin kan awm lo vang. Keini he awmnaa awmte hi rit phuin kan rum tak zet si a, sin lova awm kan duh vâng a ni lo va, sin thuah awm kan duh vâng a ni zawk, thi thei hi nuana lem zawnin a awm taeda nân" II Kor 5 : 2-4 tih thu te, "Chinghnia chu berani no nên an awm dun tawh ang a, keite chu kel no nên an bawh dun tawh ang; bawng no leh sakeib kaci vâng-lai leh ran chawm thaute chu an awm lo tawh ang a, nauping tēin a huan duah duah a lg ... ka tlâng thi nghlimah chuan intihnat a awm tawh lovang a, intihchhiat a awm tawh hek lo vâng" Isia 9:5-9 tih thute leh Isia 65 : 17-25 a, vân ther leh lei thar siam a nih a, Jerusalem chu himnaa siam a nih te. chu mi hunah chuan, tap thawm hriat a ni tawh lo vang a, nausen ni tlemtê dam an awm tawh loh turte,

putar pawh dam lai ni tla an awm tawh loh tur thu te leh, mihring dam chhûng chu thing dam chhûng chen a nih tur thu a sawi te, Ani chuan a mite kohnaah an lama beng a chhit reng tur thu a sawi te hi kum sâng lalram emaw, kum sâng rorel hun emaw sawina leh awm dân tur hrilh-lâwkna nia an hriat avângin, mi tam tak chuan, bible in a sawilâwk ionghahna tlak niin an hriat phah thio a ni.

Mizo hian makna riau kan neih chu ram tê reuh tê-a cheng leh hnam tlem tê ni mah ila, Chanchin Tha avâng hian hnam ropui leh hnam dangte aia chungnung zâwka inhriatna kan nei tlat hi a ni. Chanchin Tha hian khawvêl hnam dangte aia chungnungna nei turin min chhera hriatna chuan, rin dân âthlâk leh mak tak tak awinaah min hnuk lut zêl bawh a. Mi thenkhat phei chuan kan mibringpuite ngei an ni tih Chiang taka kan hriatte ngei pawh, an insawi thlarau a, Pathian thu khawh lai laia mite emaw an han lak chhuah a, Pathian ni hiala an han insawi pawhin kan awi thei ta zêl a nih hi.

Thi lova, he khawvêlah ngei taksa tlan-na chang a, kum sâng lal ram, Mizorama

lo thleng dâwna ringho pawh hian, an inghahna hi bumna mai a nih an hre haah lo. Mahse, Pathian chuan amah ringtu zawng zawngte leh thil si m dangte nena, iathnat leh tuarna reng rengin a tihbun tawh loh turin kin tan chatuan ram a buatsaih zâwk si (John 14:1-4). Chu hun lo thlen hlên chu keini ringtute chauh hian kan nghôkhlel lo va, thil siam dang zawng zawng pawh an nghakolel tek meuh a ni tih Paula'n min hriih (Rom 8:13).

Chu hun (chatuan ram) lo thleng tur chu Pathian fate zalênna ropui, sia thunba kan awm hun tur chu a ni a, he khawvêl khawii li emawa hman tur niin a rinawm loh va; tin, tute emaw tân chauh lah a ri hek lo. Amah ringtu zawng zawng tân a ni zâwk. Tin, chu hun chu kum 1000 chauh pawh a ni dâwn lo va, chatuan (tawp chin nei lo) a ni zâwk ang.

Hetia kan sawi hian, mi thenkhat chuan kum sâng lal ram leh chatuan ram thliar hrang thiam lo leh, hre loyah min ngai mai thei. Mahse, Pathian thu hi ngun tika kan chhut chuan kum sâng rorel tih leh chatuan lal ram tih hi thliar hran hleih theih lohvin bible hian a sawi zawm put mai.

Bible hian tam tak sawi nân te, rei tak sawi nân te hian a chug chuan sang bi te, sing bi te, nuzih bi te a hmang thin. Entir nan :— Israel zîng aţanga Pathianin a chhinchhiahte (chhandamte) chu mi 14, 4000 ni dâwnin Johanan a sawi lain (Thup 14:1—5), Paula chuan Israel mi zawng zawng huapin a sawi thung (Rom 11:26). Manse, an sawi tum chu thuhmun a nih a rinawm. Israel-ten Pathian thuthlung hnâwlin, chonchin ţa hi Jentail-ten dawng (chang) ri ma se, Pathianin Israel hnam zîng aţangin mi tam tak a chhandam dâwn a ni tih ti an sawi tum niin a lang.

Tin, Vantirhkoh tamzia sawi nân Johona vekin “a sirga hmun sing tam tak leh, a sânga hmun sâng tam tak” (Thup 5 : 11) a ti bawk. Vân khawpui zauzia sawi nana fîng 12, 000 bial vel leh, kulh pawh tawng 144 a zau (Thup 21 : 15—16) a tih pawh hi, heti tiat chiah chiah hi vân khawpui chu a nih rin ai chuan, vân khawpui zauzia, mihring teh dân hmanga lantir/sawifiahna mai a nih a rinawm bawk.

Tin, Lal Isua ringtute hian tihduhdahna leh tuarna chi hrang hrang tuar thin mah ila, kan tuar hun chung aiin hnektu

kan nih avânga kan lâwm hun tur chu rasa taka rei a ni zâwk dâwn tih kan hriat tein nân, Johana hian sâng bi etc. tein a hun rei lam hi a sawi niin a rinawm.

Mi thenkhatin. Thupuan 20:1 -11 thu hi tan chhanin, kum sâng khat chhâng rorêla a awm hnuah chatana hi a in tan dâwn chauh niin an ring a. Tin, kum sang ro.êl chhung hian Setana hi phear a ni ang tih te, hnamte chu indonaa hruai juh an ni dâwn tih leh, Setana chu hneh a ni ang a, meidilah paih a ni ang tih hian chu hun chu a la thleng rih lo tih tichiangin an hriat phah bawk thin.

Mahse, Thupuan ziaktu tum leh ziah chhante ngun taka kan ngaihtuah chuan, Krista leh a hote chu kum sâng khat rorêla an awm chhûngin Setana chu phuar a ni ang tih hian, tuarna hun aia zalenna hun chu ringtute hian kan hmang rei zâwk dâwn a. Chu hunah chuan tuarna thlentirtu Setana ngei pawh phuar a ni ang tih hi a hriattir tum chu niin a lang zawk.

Tin, Setana phuar chu phelh a ni ang ø, hnamte chu bumin indonaa a hruai khawm ang a; mahse, Setana leh a hote

chu vân ațanga mei leh kat tlain a tihlum vek ang tih hian, Setana thiltihtheihna avâng chuan mi thianghlimte riah hmun leh khaw duhawm (Pathian mite inpâwl-khawmna, kohhranhō tihna a ni ang) chu hneh tumin bei mah se, hneh a hnehin Setana leh a hote chu tihboral vek an ni zâwk dâwn a ni.

Tichuan, Thupuan ziaka a lan dân ang ngau ngau hi chuan kum 1000 Krista hovin rorêlna a awm ang a, chumi chtung chuan Setana chu phuar a ni ang a. Chumi hnuah Setana hun tlêm a nei leh ang a, hnamte a bum ang a. Chumi hnuah chuan chatuan ram chu a intan dâwn chauh angin a lang a. Mahse, a ziah tum aia a tawngka (figure) ngaih pawimawh zâwk hi a dik loh avângin, hetiang hian pawm ila, a hahdam zâwkin a lang :—

Johana hian hun hnuhchungah chuan Isua leh a mi thianghlimten thuneihna zawng zawng an chang ang a. Chutih hunah chuan Setana leh a hote chuan thiltih-theihna reng reng an nei tawh lo vang a, Setana chu chatuan atân phuar a ni ang a; Krista leh a hote erawh chu nunnaah

lutin, kumkhuain hnehtu an ni ang tih hi
Thu puan bu ziaktu sawi tum ber niin a
lang.

Mihring hun chhut dân leh Pathian
hun chhut dân a inan lohzia Petera chuan
hetiang bian a sawi. "Nimahsela, duh tak-
te u, he thu kamkhat hi theihngihl suh u,
Lalpa ngaih chuan ni khat hi kum sâng
khat ang a ni a, kum sâng khat pawh ni
khat ang a ni tih hi," (II Pet. 3:8). Keini
chuan kum sâng khat bible-in a tih chuan,
kan kum hman ang sâng khat ni ngei tur-
ah kan ngai mai thin. Mahse, bible-in
sawi lan a tum zâwk chu a hun rei turzia
leh chu hun hlutzia a ni fo thin a ni.

A reng reng thuah ringtute hian Isua
hova kum sâng khat chauh rorel hi kan
tum a ni lo va, chatuana chênho hi kan
tum leh beisei chu a ni zâwk. Amah pawhin
chatuana a hnêna chêng turin min duh a,
kan tân hmu a buatsih baw a (John 14:3).

Tun laia thi lovâ kum sâng lal rama
luh tumtute leh. Isua hova kum sangkhat
he leia rorel tuma phe pheho hi an rin dan
tak tak han zawh chuan chian lohna riau

an nei. Thenkhat rin dân chuan Israel-ten kum sâng rorêl hi Jerusalema an hmang ang a, chumi chhung chuan taksa tlanna lutten kum sâng lal ram Mizoramah hian kan lo hmang ve dân a ni an ti a. Thenkhat chuan, kum sang rorêl tih te, kum sâng lal ram tih te leh, Isua lo kal lehna leh Chatuan ram thute hi an thliar hrang thiam lo va, a ngaihna pawh an bre hek lo. Chuvângin, eng pawh lo thleng sela, an tel ve theihna tura an rin dân ang berin an awm tawp mai a; a sawi thlarau apiang an zui mai thin a ni. Thenkhatin Paulan, 'keini nunga lo la awm rengate hi boruakah Lalpa hmuak turin anmahni rualin chhum zîngah te khian lak chhohvin kan awm ang' (I Thes. 4:17) a tih te hi kum sâng lal rama lut tur, thihna tem lova awm turte (taksa tlanna lutte) sawinaah an ngai ø. Mahse, Paula sawi tum nia lang chu Lal Isua lo kal huna mitthite thawhleh dan tur leh, nung dama lo la awm (ringtu) te awm dân tur a ni zâwk si.

Thupuan 20:4 thu hi a ngial a nganin pawm dân ta ni ila chuan, kut sang rorêlnaa tel tur a sawite chu Pathian thu avâng leh Isua Krista hriattirna thu avânga lutan-

te (martarte) thlarau leh, sekawh leh a lem chibai buk lova, an chaleh emaw. an kutah emaw chhinchhiahna nei lote thlarau chauh an ni si a. Nung dama awm, th-danglamte an tel thu reng a lang lo. Tin, kum sâng rorel hi khawvelah ngei rel ni ta sela, chumi rual chuan kum sâng lel ram hmanngu an awm hrang dân tih bible-in a sawi bawh bek lo.

Chuvângin, bible-in a sawi tum leh a sawi chhan hre lo va, a tawngka rik dân ang ang pawm mai hi bible ziah chhan leh tum niin a lang lo. Mi tam tak, bible tanchhana hmang kalsual thihte tihdan a ni zâwk fo.

Chuvângin, hun hauhoung thu hi tawngkam / sawi dân chi hrang hrang kum sâng rorel, taksa tlanna, chatuan ram etc. tum bible in a sawi thin a. A rei tur zâwng pawh kum sâng khat, chatuan (tawp chin nei lo) ti tein a sawi bawh thin tih kan hre reng tur a ni.

Tin, taksa tlanna tih tawngkam hi Paul-an a sawi chhuah dân han thlir chian chuan, Lal Isua lo kal thlenga nunga lo la awmte,

tibdanglama an awm tur thu sawina niin a lang lo va; khawvêl tawp huna Lal Isua ringtute leh, thil siam dangten, lungogai-hna leh tahna kan kal pelh hun, chatuan lâwmna kan chen hun tur sawina niin a lang. Chu hun chu thil siamte pawhin an nghakhlêl em em a. Fa kan nihna a famkima kan chan hun tur a nih dâwn avângin, Paulan "Pathian fate Zâlêna 10pui" tiin a vuah hial a ni.

Bung hmasa lama kan sawi tawh ang khan. Lal Isuan min chhandam hian kan thlarau chauh a chhandam lo va, kan rilru, kan thlarau, kan taksa, kan pumin min chhandam a. Mihring nihna pumpui a chhandam zâwk a ni. (I Thes 5 : 23).

Chuvângin, ringtu thi tawhte thlarau leh, an taksa thlâna awm chu nikin nia Lal Isuan a kaihthawh hunah chuan Lal Isua avânga kan chan tur, kan puma humhin hun chu kan tawng famkim tawh ang a. Pathian fa kan nih avânga thlarau hma-bruai neitu (thlarau zâkhamna) kan nihna pawh a famkim tawh ang. He hun (Taksa tlanna tia Paula sawi) ah hian mi tute mah

a lut tur ruat lâwk an awm lo va, ringtu zawng zawngte chan tur a ni zawk.

Chuvângin, Lal Isua lo kal leh hmaa kum sâng lal ram emaw, kum sâng rorel emaw lo teni lâwk inbeiseitute leh, chumi atâna inbuatsaihna avânga thil engemaw tih tula hriatna hi, tun hian mi thenkhatin zirtirina sawi thin mah sela, beiseina dik lo a ni tih hriain, hêngah hian i in tibuai suh ang u.

Hetiang zirtirna hi, Lal Isua rin hi himna a ni a, chatuana a hnêna kan chên theihna tur a ni tih Pathian thu tak awi loana atanga lo piang chhuak a ni fo thin. Lal Isua hi a lo kal ngei dâwn a, a lo kal hunth amah ringtute chu a hnêna kumkhuaa châwl turin nin la hruai dâwn a ni tih rin mai hi a hatdemthlak em em a. Chumi khûma zirtirna reng reng chu zirtirina dik lo, Lal Isua rinna thuthlung atanga thuthlung daaga pênna a ni tawh jin.

TAWNGTAI CHUNGCHANG THUA ZIRTIRNA

"Thlemnaa in luh loh nan inring rengin tawngtai rawh u" Matt. 26:41.

"Engkimah tawngtai leh dillin, lawmthu hril tel zelin, in duhnate chu Pathian hnenah hriattirin awm zawk rawh se" Philipi 4.6.

"Tawngtai fan fan ula, chumiah chuan lawmthu hril chungin ngaihven rawh u" Kol. 4:2.

Tun hnai tê a!ang khân tawngtai chung-chângah zirtirna danglam tak tichhuaktute kan ramah an awm tih kan hre !heuh âwm c. Hênggho zirtir dân leh sawi dân tlang-pui chu betiang bi a ni :—

Isua khan kbawvel hun a hman tâwp dâwnah "Ka hmingin Pa hnenah il dîl ang; tin, keiin Pa hnênah ka ngen sak ang che u ka ti lova che u," tia a sawi ang khân, Pa leh Fapa leh Thlarau Thiangblim hun bi a lo kim khân, thlarauvin Pathian nihua famkim chu a ding ta a. Chu Pathianah chuan kan pianchhuahna kan hmuh avângin Isua hninga Pa hnêna dîlna tur a awm tawh lo. Pathianah chuan Pathian nêu inpâwlin amabah chuan kan awm reng tawh a nih hi. Chuvârgin, Isua a larg pha tawh lo reng reng.

Pathian tanpuina dil te, a malsâwmna dil te leh, a kaihhruaina beiseite hi Kô t an- te tih tâwk a ni e. Kristian chu salhua mai a ni a; Pathian be tura inserh thi- ng- hlim, a tanpuina an mamawh avânga a lam hawi te leh, an inkaihhruaina avang tem anmahniah Pathianin hna thawk thinin an ring a. Chumi avânga Isua hminga Pa hnêna dil thin an ni nghe nghe a. An dilna chuan Pathian chet leh chet loh thu- ah kawng ro su em emin an ring a. An thusawi malsâwm tur te, an fak hla sak malsâwm tur tein an dil tlut tlut thin a ni.

An dil avâng khân malsâwmna pawh hmu ngeiin an inring a. Malsâwmna an ngaihdân pawh an mamawh lam kawnga an blawhtlinnaah an teh ber thin. An in- khâwm te hian an luh hlimin an lawngai a; an tan hnuah chairman a lawngtai leh a, thubrilu a lawngtai leh a. Chutia an dil tlut tlut chuan chhânin an awm ngei an beisei thin a ni.

Mahse, chutiang chu a ni tur a ni lo. Pathian hnên ata thu kan hmuh kan puan dâwnin, malsâwmna dil hran kher a ngai lo. Kha thu kha malsâwm saa pék kan ni

tawh zâwk. Kan dil avânga hna thawk chak a, dil loh avânga thawk lo tur a ni chuang lo. A hnathawh dân tur ang tak thawk nghal mai tura Pathien hnêna thlen mai tur zâwk a ni. Fakna hlate pawh hi malsâwm sa ram aṭanga sak mai tur a ni a, dil avânga malsâwm sa loh malsâwm chawp tur engmah a awm lo. Malsâwmna Pathian chu kan chanpual a ni tawh zâwk a, malsâwmna famkim dawng chungin, malsâwm sa ramah kan chêng tawh zâwk a ni. Kan dil emaw, kan dil loh emawin awmzia a nei lo va, malsâwm famkima chêng reng kan ni zâwk. T chuan, malsâwmna dil chu bansanin malsâwm famkim ramah chuan kan chawl tawh.

Kristianten tanpuitu an beisei Pathian nên chuan eng lai pawha awm dun reng, inṭhen lai reng nei lo, amahin ram a peka te kan ni a. Chuvângin, Isua hminga Pa hnêna dîl a ngai ve lo va; an dil ber Pa ah chuan kan awm tawh zâwk a ni, an ti a ni.

He zirtirnain a tum leh târlan ber chu Isua hminga thil dil (ṭawngṭi) a ngai tawh lo. An dil ber Pa nên chuan eng lai pawh-

in kan chêng dun tawh alâwm tih hi a ni
a. Chutiang mi dia an inhriat avânga
tawngtai hi ngai ti lo an ni nghe nghe.

Awle, kan bible-a kan hmuh d n leh,
he zirtirna hi a in ang lo hle tih chu kan
hre theuh awm e. Bible zirtirna leh koh-
hranin tawngaina a kalpui d n tlângpui
lo tarlang ila.

Presbyterian kohhran thurin No 9-na
chuan hetiang hian min hrilh :—

*“Ringtu zawng zawng tih tur chu Kohhran
mite inzawmkhawmnaa tel te, Krista sac-
rament leh a thil serh dang vawn that te, A
dan zawm te, Tawngtai zel te, Lalpa Ni serh
thianghlim te, Amah beho tura inkhawm te
A thuhiril ngaihthlak te, Pathian malsawmma
an dawn ang zela pek ve thung te, amah-
niho zingah leh mi zawng zawng zingah
Krista nungchang ang tihlan te, Khawvel
puma Krista ram tizau tura beih te, Ropui
taka a lo kal lehna hun nghalte hi a ni,”
tiin.*

Tawngtaina thu hi Timothea hnêna
Paula'n a sawi atang hian i lo zirho teh
ang u— “Chutichuan, a tir berin thil dil

ṭawngṭaina te, ṭawngṭaina hrim hrim te, lâwmthu sawina te mi zawng zawng tân siam sak turin ka fuih a che" I Tim. 2:1.

1. Lawmthu sawi ṭawngṭaina : Lâwmthu sawi ṭawngṭaina hi Pathian min venna leh kaihrusina avânga lâwmthu sawina te, a malsâwmna kan dawn avânga lâwmthu sawina te, khawvêl leh a chhunga thil awm zawng zawng a siam avang leh, chung a thil siamte chuan amah an fak avânga lâwmthu sawina te, briat theihna te, hmuh theihna te leh nurna te min pek avanga lâwmthu sawina te, kan chûkkhai mamawh tinreng min pek avânga lâwmthu sawina te hi ringtute chuan kan nei ngei ngei tur a ni a. Pathian hnêna lâwmthu sawina tur hi ringtute chuan kan ngih hle mai. Pauli vekin, 'engkimah lâwmthu hrii tel zelin' a tih ang khân, engkimah lâwmthu sawi tur kan ni. A hnêna lâwmthu sawi tur hre lo, a hming lamtu ni ve si ringtu a awm thein loh. A hming lamtu, a hnêna lâwmthu sawi ngai lote chu ramhuai an nih loh vek pawhin, milem betute an ni ṭhin.

2. Thil dil ṭawngṭai leh ṭawngṭai sakna : Thil dil ṭawngṭaina leh ṭawngṭai sakna hi ringtute tân chuan tibmakmawh a ni hial

âwm e. Amah Lal Isua ngeiin ama hminga dil turin min brith. (John 16 : 26) "Tih tak meuhvin, tih tak meuiwia ka brith a che u, Pa hnênah engpawh in dil chuan, keima hmingin ka pe ang che u. Tun thlengin ka hmingin engmah ia la dil lo; dil rawh u, tichuan in hmu ang, in lawm a kinna turin" Johana 16 : 23--24. Mhbring hian kan mamawhte keimahnina kan inpein, kan duh ang angia thil kan ti tnei lo. Iin, amah (Pathian) chu thlarauva kan hnêna a caen av ngin Pathian tih theih leh nihna ang ang kan titheiin kan ni thei bawk hek lo. Leia awm mihring, na thei rilfâm thei leh hrehawm tinrengten a tlakbuak theihthe kan ni. Hun tha len ei leh ia tur te, silh leh fen tur te, hriatna leh sinna te leh, engkim mai Pathian hnên a tanga englai pawha mamawhtute kan ni bawk.

Chung kan mamawhte neitu Pathian hnenah chuan, kan mamawhte chu thlenin kan dil thin tur a ni. Pathian hnena tawng-tai nachâng hre lo leh, a hnêna thil dil ngai lotu chuan, malsâwmna a dawnte pawh Pathian hnên a tanga a hmu a nihzia leh, a petu Pathian hnêna lâwmthu sawi tur a nihzia pawh a inhre ngai lo vang.

Chuvângin, a hnêna thil dil hi a hnêna lâwmthu sawina nêu a inzawm tlat a ni.

Beidawng lova a hnêna tawngtai tlattu-te chu pekin an awm ngei thin tih Lal Isua thusawite bian min briattir :—

1. Thiandun chhangper indil, a dil ngut ngut avânga pek a nih thua Luka 11: 5—8. A diltu hnêna pek tianitu Lal Isua ringtute kan nih avângin a hnênah kan mamawh tinreng kan thlen ang a; aoin min lo pe ang.
2. Mahni mamawh leh pawimawh chauh ni lovin, mi dangte tan pawh dil saktu nih a ngai bawh. Chutiang mite dilna chu chhanin a awm thin—
 - (a) Jaira fanu thi tawh chu Jaira ngenna avângin Lal Isuan a tihdam sak leh Luka 8:40ff.
 - (b) Zeng pakhat, a thianten a khum chawpa Isua hnêna an zâwn, in chung lam aţanga an thlak kha Lal Isuan a lo tidam Luka 5 : 17f.
 - (c) Sipai za hotu bawih thi tawh chu, Sipai za hotu ngenna avângin Isuan a tidam leh Matt 5 : 5f.

- (d) Petera chu thi turin Herodan tân in-ah a khung a. A thih dâwn ni thlen hma zânah ringtute chu Marka nu. Mari inah thahnem ngâi takin an tawngtai a; chawplehchilhin an tawngtaina chu chhâna awmin, Petera chu tân in ata Pathianin a vântirhkoh hmangin a hruaichhuak Tîrh 12: 1--17.

Chutichuan, ringtute hian keimahni mamawh chauh ni lovin, mi dangte mamawh pawh Pathian hnêna thlen fo thin hi kan tih tur dik tak a ni a; tih tak zeta Pathian hnêna tawngtaina chu chhân lohvin a awm ngai lo.

3. Tawngtai brim brim : Tawngtaina brim brim hi ringtute tih tur a ni bawk. Pathian hnêna tawngtaina hi ringtuten chakna (thâwkna) kan lakna ber a ni a; Pathian nena kan inpâwlina a ni bawk. Chuvângin, Pathian pâwl fo thin mi nih kan duh chuan a hnêna tawngtai thin mi kan ni tur a ni.

Lâwmthu sawina leh dilna bâkah amah nêna inpâwlina neih duh avânga tawngtai hi Paulan 'tawngtaina brim brim' tia a sawi hi a nih a rinawm a. Hei hian thil dil te, lâwmthu sawina te leh, thu phung sawia

ṭawngṭaina te a huam tel thei vek bawk ang. A awmzia chu tum bik teh run nei lem lova Pathian pâwl duh vâng hrim hrima ṭawngṭaina a nih chu.

Mamawh bik kan neih châng chauha Pathian hnêna ṭawngṭai thin ringtu nih chu a harsa lo mai thei. Mahse, Pathian pâwl duhna avâng liau liauva ṭawngṭai thin mi nih erawh chu a harsa hle thung si. That-chhiat chhuanlam siama ṭawngṭai ṭul ti lo pâwl an lo cbhuak ta pawh hi, mihring kan chak lohzia ngaihtuah chuan a âwmna lai a awm thei. Mahse, Pathian duhzâwng leh tum dân bible zirtirna erawh chu ṭawngṭai fan fan zel hi a ni.

Mi thenkhatin, 'kan nun pumpui hi ṭawngṭaina nun a ni reng tawh alâwm. A hrana Pathian hnêna ṭawngṭaina neih a ṭul chuang lo. Khawlaia kan kal lai te, Biak ina mi thusawi kan ngaihthlâk lai te, hna kan thawh bawrh bawrh laite pawhin Pathian pâwlin amah nên kan cheng dun thei tho alâwm. Chutiang nei thei ve loten a bika ṭawngṭai an sawi pawimawh hi, mi chak lote thiltih leh thusawi a ni' tiin an sawi bawk thin.

Hetianga zirtir thintute hi mahni inbum, an thatchhiat leh dawngdah inthup mawi tumtute an ni fo thin. Pathian pâwna lêna hnathawh len thiltih châng chu ringtute bian kan nei ngei thin. Mahse, chutianga hun chu englai pawhin kan nei thei lo. Chak lo tak leh chau taka awm cângte, tui lo taka tawngtai châng te kan nei thin a. A chang chuan tui taka tawngtai hun te pawh a lo chhuak leh bawh thin. Tui lo chung leh, peih mang lo chung te, phur tak leh tui taka tawngtai-chângte nei mah ila, eng hunah pawh tawngtai hi ringtute tih tur a ni tih hriain a hnênah i tawngtai tlat thin ang u.

Chutichuan, Pathianin kan mamawh leh duhte min pe thei a, a hnêna diltute chu blawhchhamin a awmtir ngai lo tih hriain a hnênah i tawngtai thin ang u; chutianga ti zêl turin nitin infuih thar zêl hi ringtu tinte bat tlat chu a ni.

Tawngtai dan kalhmang : Kan tawngtaiin, kan tawngtai chhan te, dilna kan thlena mizia te, kan tawngtai laia kan lan dan te, kan rilru put dân te kan uluk hle tur a ni a. Chuta tâna kan hriat turte lo tarlang ila :—

1. Kan tawngtaiin kan aia engkim hre Chiangtu hnênah kan tawngtai a ni tih briat reng tur a ni. Mi thenkhat chuan, engmah hre lo leh, hrih briat chawp ngai hnêna tawngtai ni ang hrimin tawngtai hla kan chham thin. Kan dil hma pawha kan mamawh engkim lo hre lâwk sa vektu hnena tawngtai kan nih avangin, a hnêna thu kan sawiin zah takin, fain a pa hnênah a mamawh a dil anga tawngkam hman tur a ni. Hrih titih, order (thu pe) ang deuh tein Pathian hi dawr tur a ni lo va; inggaitlawm leh tbuhouairawlh takin a hnênah kan mamawh chu kan thlen zâwk tur a ni. Matt. 6:5—7.

2. Pathian hnênah dilin, amah ngei biak tur a ni baw. Mi thenkhat tawngtai dân hi chu tawngtai nge an niha thusawi tih briat a har hle. Kan tawngtai ri hretu, kan mihring puite hnêna thusawi paha tawngtai-na hun hmam hi chin loh tawp tur a ni. Ama hnên ngeiah kan mamawhte chu kan thlenin kan sawi zawk tur a ni. Dilon pawh ni lo, tawngtaina anga chham ni chiah si lo, thuphung sawina ang hrim hrima tawngtai te hi kan biak Pathian hnena thusawina aia, kan mihring puite hnêna thusawi kan

ang zawk thin; chuvângin amah ngei biain kan tawngtai thin tur a ni. Matt. 6:7

3. Kan thil dilte Chiang takin kan hre tur a ni. Tawngtaituin a tawngtai tui avângin a thil dil hre mumal mang lovin a awm thei a; tin, a dil turte hre lâwk lem lovin, a tawngtai lain a kâ atângin emaw. a thinlung atângin emaw dilna leh tawngtai hla a lo chhuak thei baw. Hetianga mi an awm hi thil sual chu a ni lo. Tin, hetiang mite hi 'thlaraua khat' niin mi thenkhat chuan kan hre thin. Mahse, hetih lai hun hi thlaraua kan pian hlim, naupang zia a ni zâwkin a lang. Chuvangin, ringtu puitling chuan, Pathian hnêna a mamawh a dilte chu Chiang takin a briain, a dila pawb chu a ngaihven zui tur a ni. (Ngaihven tih hi fiah anga ngaih tur a ni lo; Pathian hnêna kan dîl, chhâanna lo thleng thin ngaihven a ni.)

4. Ringhlel hauh lova tawngtai tur a ni. Lal Isuan, "Chuvângin ka ti a che u, engkim in tawngtaia in dîl apiang chu hmu tawhah inngai ula; tichuan in hmu ang" (Marka 11:24) a ti a. Min pe dâwn nge dâwn lo tia dilna chu ringhleltu tawngtaina a ni thin. Engkim titheitu Pathian hnêna

ṭawngṭai kan ni tih inhriaa diltu chuan,
rinblelhna reng nei lovin a dil ṭhin.

5. Tih tak meuhin kan ṭawng'ai tur a ni. Kan ṭawngṭai laiin kan taksa chetzia te, awmdânte kan uluk em em tur a ni. Bawp khawkherh chung leh ke tiphu tiphu chung a ṭawngṭai te, bân ṭhutthleng nghechhan chung a dah chin te leh, taksa uluk lo tak chung a ṭawngṭai laia awm tur a ni lo. Tute pawhin min rawn hmu sela, Pathian bia, a hnêna ṭawngṭai kan nih an hriat tur leh, kan lan dân chuan ṭhinlung leh tih takzetin kan ṭawngṭai a ni tih a tilang tur a ni. Tin, mahni ṭulna leh châkna avâng chauha ṭawngṭai tur a ni lo va, mi dangte mamawhna leh ṭulna avâng pawhin, châk lo leh peih lo chung chung pawhin kan ṭawngṭai ṭhin tur a ni. Ṭawngṭai-tu chuan, he thu hi a hre reng tur a ni. "Lalpa i Pathian chu i ṭhinlung zawng zawngin, i ṭhlarau zawng zawngin, i chakna zawng zawngin i hmangaih tur a ni" Luka 10 : 27. "Pathian chu ṭhlarau a ni; a chibai buktuten ṭhlarau leh tihtak zetin chibai an buk tur a ni" John 4 : 24.

KHAIKHINNA

1. Tun laia tawngtai tul ti loho leh keini ringtute (Kristian-te) bi kan inngahna leh inhriat dân a inang lo va; chuang-in tawngtaina chungchânga kan zirtina pawh inâng ziazâng chi a ni lo tih briat reng tur a ni.
2. Tawngtai tul ti lo pâwl hian Pathianin Pathiana a dinte niin an inhria a. Kemi ringtute erawh chuan Pathianin a lapa Isua Krista faa a siam (Adopted son) niin kan inngai.
3. Anpi hovin, Isua hminga thil dil leh tawngtai tul tawh lo an ti a; tin, Pathian chu a hrana biak emaw, Isua kaltlanga a huêna thil dil emaw pawh ngai lo va, amah nêen englai pawha chengho tawha an inngaih laiin, keinin, Pathian chu kan huênah thlarau thianghlimin a lo chêng a; tichuan, thlarauva amah nen inpâwlin, a huênah kan mamawh engkim, Isua hminga dil tur niin kan inngai.

4. Anni hovin, engkim hi malsâwm sa a ni tawh alawm tiin, dil vânga thil engmah danglam tur awm tawh chuang lovin an ngai a. Keini chuan, Pathian-in a hnêna dilna chu a chhân þhin avângin, kan mamawh leh duhte chu a hnênah thlenio, malsâwmna tinreng min pe þhin niin kan ngai.
-

THILPEK CHUNGCHANGA ZIRTIRNA

*"I sumin Lalpa chawimawi la,
I thil lo pung hmasa ber zawng zawngte nen;
Tichuan i buh in chu a lo khat liam ang a,
I sawrkhur uaiin tharin a luang liam ang."*
Thuf 3:9

Zirtirna dik lo zirtir thinte leh, pâwltê nzu thenkhat hian, Pathian hnêna thilpek chungchâng thu hi pâwl zawn nân a ni lo zâwngin an sawi thin. "Mahni mihring puite pawh hmangaih thei si lovin, Pathian hnênah thit ka pê lo tih ve hi engmah a sawt chuang lo. Pathianin a fapa Krista chu khawvêl tân a pe a. Khawvêl zawng zawng hi Krista lalna ram a ni tawh alâwm. Chuvârgin, a ram tizau tura thawhlâwm thawhte hi a tul tawh lo," lo titute; "Thawhlâwm hi Pastor te leh Upate tihlâwmna mai mai a ni. Kan thawhlâwm thawh hian Pathian lamah hnembuânnâ pakhath mah a nei lo. Tuna Mizoram kohhrante hi rinna nungin ke an pen tawh lo va, an thawhlâwm (sum) ringawt an âtchilh tawh," tia hmun tina tlângau thin pawh an awm ta.

Kohhran chhûnga mi thenkhat pawhin thawhlâwm kan thawh chhan leh, Pathian

thuin engtingge thawhlâwm chungchang a sawi tih pawh chhut lem lovin, mite tih dân a nih avâng leh, thawh lo nih hreh vâng tein thawhlâwm kan thawh thin niin a lang a. Mi thenkhat erawh chuan 'thawhlâwm tih reng mai, kohhranin sum hman sen loh a nei alâwm; engga tân nge thawhlâwm an la tih so. Ei rukah leh intih ropui an dub vâng chauhin thawhlâwm thawh thatzia an sawi a, mi rethei zâwkte sumin an inti milian maj mai a ni. Kei zawng, Pathian thu ka awi phawt chuan, thawhlâwm hi thawh lo mäh ila, chhandam ka ni tho tho ang,' an ti a. Thenkhat chuan, thawhlâwm hi 'ka rilrua lo lang ang angin ka thawh mai thin; phal lo chungga thawh turin Pathianin min ti lo va, ui chungga pêk ai chuan phal tawp pêk hi Pathian a lâwm zâwk,' an lo ti bawp a. Tichuan, thawhlâwm (Pathian hnêna thilpêk) chungchângah hian kan lungual lovin, kan pheikhai pawh a rual lo hle.

Kan naupan laiin, kan kbuaa thubrilu pakhat lo kal chuan Mizo Synod-in thawhlâwm thawh hun tur a siam tamzia a sawi a. "Buhfai tham an ti a, damdawi in tâna thawh tur an ti a, Khawvêl sânde sikul ni

thawhlâwm, etc. tiin kum khat chhuma
thawhlâwm thawh tur tamzia sawlin p...
in sawichhiat nân leh pâwl zawn nân te...
taka a hman avângin, Presbyterien kohhran
chu mi tam takin an chhuah san. Mase,
chu an telna kohhran ngei pawa chu tam-
ah chuan thawhlâwm lova khawsak theih
a nih lohzia hriaa, uar takin an kohhran
mite thawhlâwm thawh tura phutte an ni ta.

Awle, Pathian hnêna thilpêk (thawh-
lâwm) chungchâng thu bible atangin i lo
zirho teh ang u :—

1. Sawma pakhat : Pathianin Israel fate
hnênh hetiang hian sâwma pakhat a phat
thu kan hmu :

i. An thlai thar atangin : Kum tiin in lo-
va thlai thar zawng zawng sâwma pakhat in
tihrang ngei tur a ni. Lalpa in Pathian tih
nachâng in lo hriat theih nân sâwma pa-
khat in buh te, in uain te, in hriak te leh in
bawng rual leh in berâm rual zînga piang
hmaa ber te chu Lalpa in Pathian hmaah,
a hming awmna tûra a la ruat tarah chuan
in ei tûr a ni. (Deut. 14 : 22, 23.)

ii. *Puithiam, Levia chite rawngbawl na hnaa an inpumpek theih nan*: Number 18 : 21 atanga kan chhiar chuan Puithiam Levia chite chuan, rawngbâwl hnaa an inpumpek theih nân Israel fate sâwma pakhat zawng zawng chu an chanpual a nih thu kan hmu. Tin, Israel fate hnên atanga sâwma pakhat an dawn atanga sâwma pakhat vêk chu then thilhlân atân Levia-ho chuan Lalpa hnênah an pe let leh tur a ni bawk.

iii. *Pathian rinawmzia an hriat theih nan*: Israel fate Pathian dân thuthlung bawhchhia-in sâwma pakhat an pe lo va; tichuan an kut hnathawhab hlâwkna reng reng an hnu thei ta lo va; An greg-te chu a hlamtla (a senlaia riral zo) a, an lova thlaite pawn a zuva zo bawk a. Pathian chuan, ka chanpual sâwma pakhat hi min pe ula. tichuan, in tân vân tukverhte ka hâwng ang a, mal-sâwmna dawn sen loh khawp ka vûr ang che u. Chuti ni lova ka ta in ruk zêl chuan, anchhia chu in chungah a awm reng (anchhelawh in ni ta) a ti (Mal.3:6—12).

Tichuan, sawma pakhat chu Lalpa pual liau liau a ni a; miin a pek loh chuan Pathian chanpual a ru tiin bible chuan min brilh hial a. Tin, sâwma pakhat chu Tem-

ple erkawltu puithiamte chanpual atân a ni a. Sâwma pakhat miin an pêk ðhin chuan Lalpa ðih nachâng a hre dawn bawkt ðih bible-in min hrilh.

Thuthlung tharah bian sâwma pakhat pêk chungchâng thu sawina kan hmuh chu Lal Isuan Pharisaia hau thuah hian a ni a. Pudinna te, mohuri te, zira te chu sâwmah pakhat in pe ðhin a, dân thu pawimawh zâwk fe'na te, khawngaihna te, rinawmna te chu in ngaihthah si ðhin; nimahsela, chung chu asin in ðih tur ni, a dangte chu ðih ðhulh chuang lovin (Matt.23:23). Heta kan Lal Isuan Pharisaita a hau hian sâwma pakhat an pêk hi a hua niin a lang lo. A huat zâwk chu an pêk dân rilru kha a ni zâwk. Thilpêk petute pêk dân rilru siem ðhat hi Pathian thil tum a ni fo ðhin. Miin Pathian thupêk Sâwma pakhat chu a pe ngei tur a ni a. Mahse, a petu chuan a pek avângin ðha ta lua leh mi dangte chunga chapo nân a hmang tur a ni lo. Khawngaihna te, rinawmna te, felna leh dân ðhate ðih loh phah nân an hman chuan, a thilpêk avâng ngawt chuan thiamchanna a hmu chuang hauh dawn lo a ni.

Heta kan chhinchhiah atana tha chu Sawma pakhat hi Pathianin nihringte hnenah a phut tlat a, pelotu chuan Pathian ta a ru a; petu chuan rilru thiagh'im takin a pe tur a ni tih hi a ni.

Tin, thuthlung hluia sawma pakhat kha Puithiamhote intuam hlawnna atana hman tur a ni angin, thuthlung thara sawma pakhat pawh hi puithiam (Pastor etc) te tuamhlawnna tur leh, kohbran mamawh atana hman tur a nih lohna bik tur a awm lo. Mi thenkhatin 'Pastor hlawh mai mai tur atan thawhlawm ka thawh phal lo; mi retheite hnênah pe ila a hlâwk zâwk' tiin thiam takin thawhlawm an thawh hreh/ni avângin an sawi thin. Mahse, sawma pakhat hi kan phal emaw phal lo emaw Pathian ta a ni hrim hrim a, mi in a pek loh chuan Pathian ta a rû a, phal taka petu erawh chu Pathianin mal a sawm thin tih briatchian a va tul em.

Pathian ram thawhlâwm kan pêk dâwn apiengin, a petu Lalpan, a hnênah pe let leh tura thupêk avânga pe/thawh kan ni tih in hria ila, kan thintlunga kan phal tawk ni lovin, tul kan tih vang pawh ni

lovin, Pathian thupêk a nih avânga thawh, pe ter kan ni tih i bre reng ang u.

2. Pathian lnen atanga kan dawn ang zela pek tur : Min a dâwng tam emaw, a dâwng tem emaw, a dâwn atanga sâwma pakhat chu Pathian chanvo a nih him him thu kan hie tawh a. Tuna kan luh-khung leh tur hi erawh chu, sâwma pakhat bâk, Pathian malsâwmna kan dawn ang zela phal taka Pathian hnêna pêk let len thu a ni thung. Hei hien mi rethei tâna thil pêk te, biak in tâna thil pêk te leh thil pêk dang dangte a huam ta vek a ni.

Israel fate chu Pathianin a biak in thianghlum sakna atân thil pêk pe turin a piût a (Exodus 35:4--29). Tin, Pathian hnên ata an dawn ang zêlin a hnêna pe let leh tura hriattir an ni bawh (Deut. 15:14). Chu chauh a ni lo, an ran vulh zînga a piang hmasa ber pawh Lalpa tana pêk tur a ni (Deut. 15:19ff)

Thuthlung thar êngah pawh Makedonia rama miten tām tanpui nân an thil neihte phal takin an pe a. Chu chauh ni lovin, mi thianghlimte (rawngbâwtute) chhawm-dâwna tur thawhlâwm pawh thahnemngai

takin an thawh thin tih Paulan a sawi.
(II Korinth 8 leh 9).

Lal Isua chuan, 'Pe rawh u, tichuan pêkin in awm ang; thahnem ngai taka teh a, heng muk a, sawi muk a, liam zawih zawihin, in malchungah an pe ang che u. In tehna ngai bawkin an teh sak leh dawn si cae u a" (Luka 6: 38) a ti a ni. Hetah hian petu chu pek let lchin a awm ang; a pek ang zêla pek a ni ang tih hi Lal Isua sawi lan tum a ang hle mai.

Thilpêk chungchânga chhinchbiah atân a tha chu Luka 21: 1—4 thua Hmeithai pachhe têin a neih chhun, a intun nuona tur a pek thua Lal Isua thusawi hi a ni. Ui lova, neih ang anga Pathian hnêna thilpêk petute chungah chuan Pathian a lâwm thin a ni. Pêk tam lam ni lovin, malsâwmna kan dawn atanga thilpêk pe thintute kan nih chuan kan chungah Lalpa a lâwm thin. (Malsâwmna an dawn anga thilpêk pe thintute chu an thawh tiêm lo).

Thilpêk chungchânga ngaihdân inang lo fo cau, ui chung a pêk a tha tho tin ngaihdân leh, a tha lo tih ngaihdân hi a ni. Paulan, "Mi tinia ui chung a pe lovin,

pêk loh theih loh anga ngia pe hek lovin, an thinlunga an tum ang zêlin pe theuh rawh se; Pathian chuan blim taka petu a ni a hmangaib ni" (II Kor 9 : 7) tia a sawi avâng hian mi tam tak chuan thilpêk chungchângah petu rilru a pawimawh ber niin an hriat phah a. Thilpêk an pêk dawn-in an thinlunga lang ang ang an pe mai thin a ni.

Thenkhat chuan, 'ka thinlungah a lang lo' tiin thilpêk an pe ngai lo va; a tulzia mi sawi hre mah se, an talent dawn a nih ve loh thuin an hnial tlat thin a ni. Pathianin phal tâwk nge a phut, malsawmna kan dawn ang zêla pe turin tih zawhna hi zâwtin, 'ka thinlungah thawh tulna a lang lo' tia thawhlâwm thawh ngai lo leh, a malsawmna an dawn anga thawh ngai lote hi inogaihtuah harh turin tan lak a va tul em.

Pathian tana thilpêk pe thintute chuan, Pathianin a fapa pawh ui lovin min pe a; chuvangin, a hnênah kan thil neihte ui chung chung pawhin kan pe ve tur a ni dawn lawm ni? Mibringin kan phal tawh hi chu a tlem hle thin. Pathian min hmangaih zia leh kan tâna a inpêk nasatzia ngaih-

tuahin, a hnênah kan engkim hi ui lova pe tur zawk kan ni. Hmangaihna avang chuan engmah bi uihawm a awm thei tak tak lo. Kan ui viauna te lakah chuan hmanghaihna kan tlachham hle tihna a ni thin. Pathian bi kan hmangaih tak tak a nih chuan a hnênah ui engmah kan nei lo vang. Pathian hnêna thilpêk harsa kan ti viau a nih chuan Pathian kan hmangaihna a tlêm hle a ni tih hria a, amah hmangaih deuh deuh tura tan lak tur a ni zawk.

Tih tak takah chuan, 'ka ta' tia kan kawmpui hi kan ta a ni tak meuh em ni? A ta kan kawl hawh a ni zâwk lâwm ni? Hêng, sum leh thil dang dang te hi kan tih-theih avânga hmu kan ni tak meuh êm, han chhut Chiang teh? Damna kan neih zvângin hna thawk thein kan awm a. Kan thawh theih avângin ei leh bar tur te, silh leh fen leh sum leh pui kan nei a ni si a. Chung zawng zawng chu mihringin kan tih-theih avâng liau liauva kan neih nge, tih-theihna min petu avânga kan neih le?

Pathianio, ni êng te, bun tha te, nun-na te, damna te, hna thawhna tur te, thawk thei tura ngaihtuah theihna te min pek avang

chauhin kan thawkin, kan ciin kan bar a ni zawk asin. Chuvangin, engmah hi 'kan ta' a ni tak tak lo va, Pathian ta kan hawle, a hnen atanga kan dawn a ni vek zawk a ni. Chuvangin, a hnenah hian ni thei kan ni lo va, pe ngei tur kan ni zâwk. Dik tak chuan, 'ka pe' kan tih pawh hi, kan pe tak tak ni lovin, a ta chu a hnenah kan hlân let leh mai zâwk a ni. Pathianin, kei-ni mihring, mi rinawm lo leh ruk hmang-te hnêna thil tam tak min kawltir phal hi Pathian thatzia leh thil phalzia lantirtu a va ni em. Hengte hi 'ka kawm pui e' lo tih chi a ni lo. Mahni ta pawh ni lo, lo kawmpuitu chu 'mi â' a nih loh vek pawhin 'mi sual' a ni thin.

Pathian hnêna thilpek chungchângah hian kan sualzia leh âtzia a lang chiang hle mai. Kan ui loh tur leh kan kawltur hi vawi engzat lo kawmpui hlawn tak ang i maw? mahri mbilchian a tul hle mai. Chuvângin, Pathianin, malsawmna tinreng min vur avâng hian a tân engmah ui lovin kan pe let leh tur a ni; ui chung pawha Pathian ram tâna thilpek petute chu

Pathianio malsâwmna tiorengin mal a sâwm
thin.

Sâwma pakhat pe thin te hian, sawma
pakhat an pek avânga an rettheih phah thu
an sawi ka la hre hauh lo va, an inchhir
lohzia leh an lâwm zâwk thu erawh chu
mi tam takin an sawi ka hre tawh. Tin,
chutiang mite chu fanan leh sum leh paiah
pawh malsâwmna an dawngin ka hre bawh.

Sâwma pakhat phal taka petute bawh
hian, mi rettheite tanpui nan te, kohhran
mamawh dang atan te thilpek an pe a; an
pek avanga an rettheih phah thu reng an
sawi ngai lo va, an lâwm zawk thu leh mal-
sawmna an dawn thu hi an kê ațanga ri
cahuak chu a ni zawk fo thin.

Thilpek pe ngai lo leh, mite tanpui
ngai lotute hi mi vannei tak tak chu an
awm tho mai. Mahse, an rilru lam erawh
chu khawvel duhâmna leh san duhnain a
tihah hle thung a. An sum leh paian hlim-
na a pe lo va, lungngaihna leh duh khawp
lohna fei zumin a chhun fo thin a ni. Chu
vângin, hêng Pathian thute hi a takin mi-

“Leia sùlrûl leh tuiêkin a ei chhiat theihnaah, rukrûten an reh pawha an ruknaah hian, in tân rote khâwl khawm suh u; vânah sùlrûl leh tuiêkin a ei chhiat lohnaah, rukrûten an reh pawha an ruk hêk lohnaah chuan, in tân rote khawl khâwm zâwk rawh u, i ro awmna apiangah i rilru pawh a awm ang” Matt. 6:19—21.

